

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:
กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน มะค่า หมู่ที่ 6
ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

นาย ชงยุทธ เชิดพุดซา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:
กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน มะค่า หมู่ที่ 6
ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

นาย ยงยุทธ เชิดพุกชา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีสังคม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

ยงยุทธ เชิดพุดซา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน มะค่า หมู่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อ. ดร. พัฒนา กิติอาษา, 99 หน้า

ISBN.....

สารนิพนธ์เล่มนี้เป็นการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่า หมู่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2545 และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน การจัดตั้งคณะกรรมการและการจัดตั้ง กฏ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน การประเมินบริบทชุมชน การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม การประเมินการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล ความเข้มแข็งของชุมชน ศักยภาพของชุมชน อนาคตของกองทุนเงินล้าน รวมถึงคำถามที่ว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านมีประโยชน์และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านมะค่าดีขึ้นจริงหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า กองทุนเงินล้านมีประโยชน์และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านมะค่าดีขึ้นมากระดับหนึ่ง คือหลังจากหมดฤดูกาลทำนา ชาวบ้านมีการทำอาชีพเสริมมากขึ้นเช่น การค้าขาย การรวมกลุ่มอาชีพ ตีมีด จักสานผักตบชวา ทำดอกไม้จันทน์ เนื่องจากสามารถกู้เงินจากกองทุนมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ทำให้มีการพัฒนาอาชีพมากขึ้น

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้ศึกษาและสามารถนำรายงานฉบับนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545 .....

ลายมือชื่อนักศึกษา..... *emyl* .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *อนันต์* .....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา..... *ดร. อนันต์* .....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาบริหารจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อ.ดร.พัฒนา กิติยาษา)

กรรมการสอบ

.....
(อ.สุรียา สมทฤปต์)

.....
(อ.เทพทวี โชควสิน)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ

.....
(รศ. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 3 เม.ย. 2545
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. พัฒนา กิติอาษา อาจารย์ สุรียา สมุทคุปดี อาจารย์ คารณี ขำแจ้ง ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าและชาวบ้านมะค่าทุกคน ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับหมู่บ้าน แก่ผู้วิจัยในการหาข้อมูลและแบบรายงานต่างๆที่เป็นเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดเวทีโครงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

ขอขอบพระคุณกำนัน จำเนียร จันทร์โพธิ์ นาย ธานี เขยโพธิ์ และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าทุกคน ที่มีส่วนช่วยเหลือให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ หน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าเพื่อไว้ข้อมูลในการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนหรืออาจนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาชุมชนต่อไป

ยงยุทธ เชิดพุดซา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอนุมติ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	6
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	7
6. คำนียามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. เอกสารที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านของทางราชการ.....	9
2. เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านมะค่าและผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยเฉพาะ.....	11
3. บทความหรือข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านที่นำเสนอ โดยสื่อมวลชน.....	12
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	14
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	14
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	15
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด.....	17
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	26
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	28
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	28
2. ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่าโดยภาพรวม.....	36
3. ผลการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมของผู้ดูแลราย.....	44
4. สรุปอภิปรายผลการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	53

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	65
1. สรุปวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	65
2. สรุปวิธีการประเมินโครงการ.....	65
3. สรุปผลการประเมินโครงการ	66
4. อภิปรายผลการประเมินโครงการ.....	68
5. ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	77
ภาคผนวก ก แผ่นที่คำขอลำดับบ้าน โฟรี.....	78
ภาคผนวก ข แผ่นที่หมู่บ้านมะค่า.....	79
ภาคผนวก ค ระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านมะค่า.....	80
ภาคผนวก ง ระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านมะค่า (ฉบับแก้ไข).....	90
ภาคผนวก จ อาชีพที่โดดเด่นของหมู่บ้านมะค่า.....	91
ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้เขียน.....	93

สารบัญ

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรของหมู่บ้านมะค่า.....	31
ตารางที่ 4.2 จำนวนแหล่งน้ำของหมู่บ้านมะค่า.....	32
ตารางที่ 4.3 ประเพณีชาวพุทธที่เรียกงานบุญ 12 เดือน.....	34
ตารางที่ 4.4 กลุ่มอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า.....	44
ตารางที่ 4.5 กลุ่มอาชีพตีมีด.....	44
ตารางที่ 4.6 กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์.....	44
ตารางที่ 4.7 กลุ่มอาชีพค้าขาย.....	45
ตารางที่ 4.8 กลุ่มอาชีพทำนา.....	46
ตารางที่ 4.9 กลุ่มอาชีพอื่นๆ.....	46
ตารางที่ 4.10 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละราย.....	48
ตารางที่ 5.1 สถานะการเงินของกองทุนหมู่บ้านมะค่าในช่วงเวลาต่างๆ.....	69
ตารางที่ 5.2 การกู้ยืมและการชำระคืนเงินของหมู่บ้านมะค่า.....	69

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีนพ.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร แถลงนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต่อรัฐสภาถึงนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลรวดเร็วและชัดเจน ค้ำประกันว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับการก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย” (มติชนรายวัน . 15 มกราคม 2545 : 6)

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดขนาดและจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารการจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ

และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักสถานบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ชุค วิชานิพนธ์ . 2545 :18)

ในกรณีกองทุนบ้านบ้านมะค่า หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กองทุนได้จัดตั้งแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติพร้อมกับรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2544 เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมินผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนซึ่งได้ปฏิบัติงานอยู่ในบ้านมะค่ามาเป็นระยะ 8 เดือน ทำหน้าที่รับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงงานวิจัยฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 2.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่า บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
  - 2.1.1 บ้านมะค่ามีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
  - 2.1.2 บ้านมะค่า หมู่ที่ 6 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
  - 2.1.3 บ้านมะค่า หมู่ที่ 6 มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเองการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
  - 2.1.4 เศรษฐกิจของหมู่บ้านมะค่าได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกัน
  - 2.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านมะค่ามีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย
- 2.3 เพื่อให้กระบวนการทำวิจัยเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
- 2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบความคิดทฤษฎี

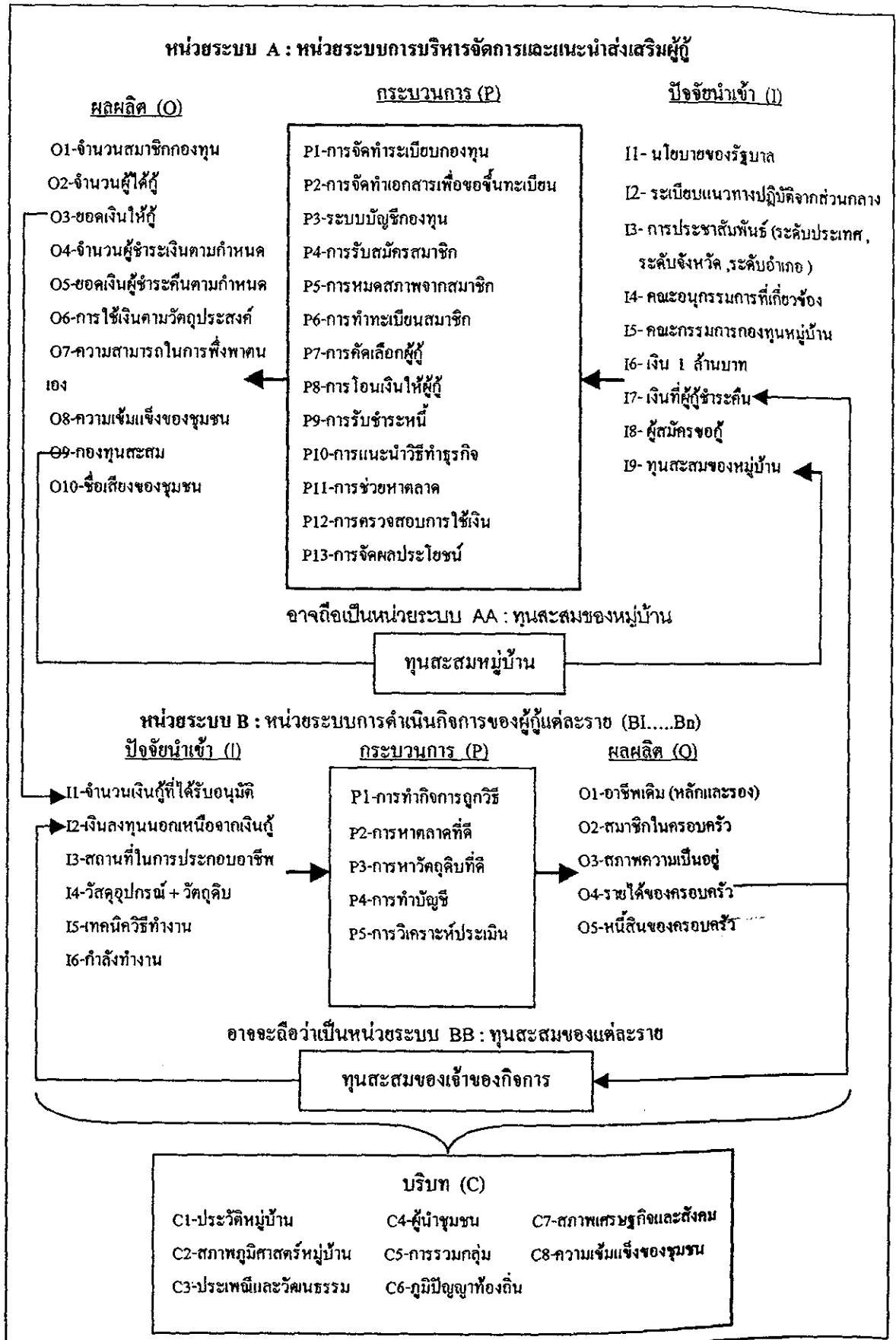
3.1 ความหมายเฉพาะของ CIPP Model กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่วิจัยใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าครั้งนี้ได้แก่ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่าชิพโมเดล (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในชุดวิทยาสารนิพนธ์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักสถาบันบันราชภัฏ กระทรวงศึกษา และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย 2545 : 20) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C (Context) หมายถึง บริบททางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของหมู่บ้านมะค่า ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์หมู่บ้าน ประเพณีและวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความเข้มแข็งของชุมชน

I (Input) ในการประเมินโครงการครั้งนี้ หมายถึง ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล ระเบียบแนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ, ระดับจังหวัด, ระดับอำเภอ) คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เงิน I ด้านบาท เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ผู้สมัครขอกู้ ทุนสะสมของหมู่บ้าน

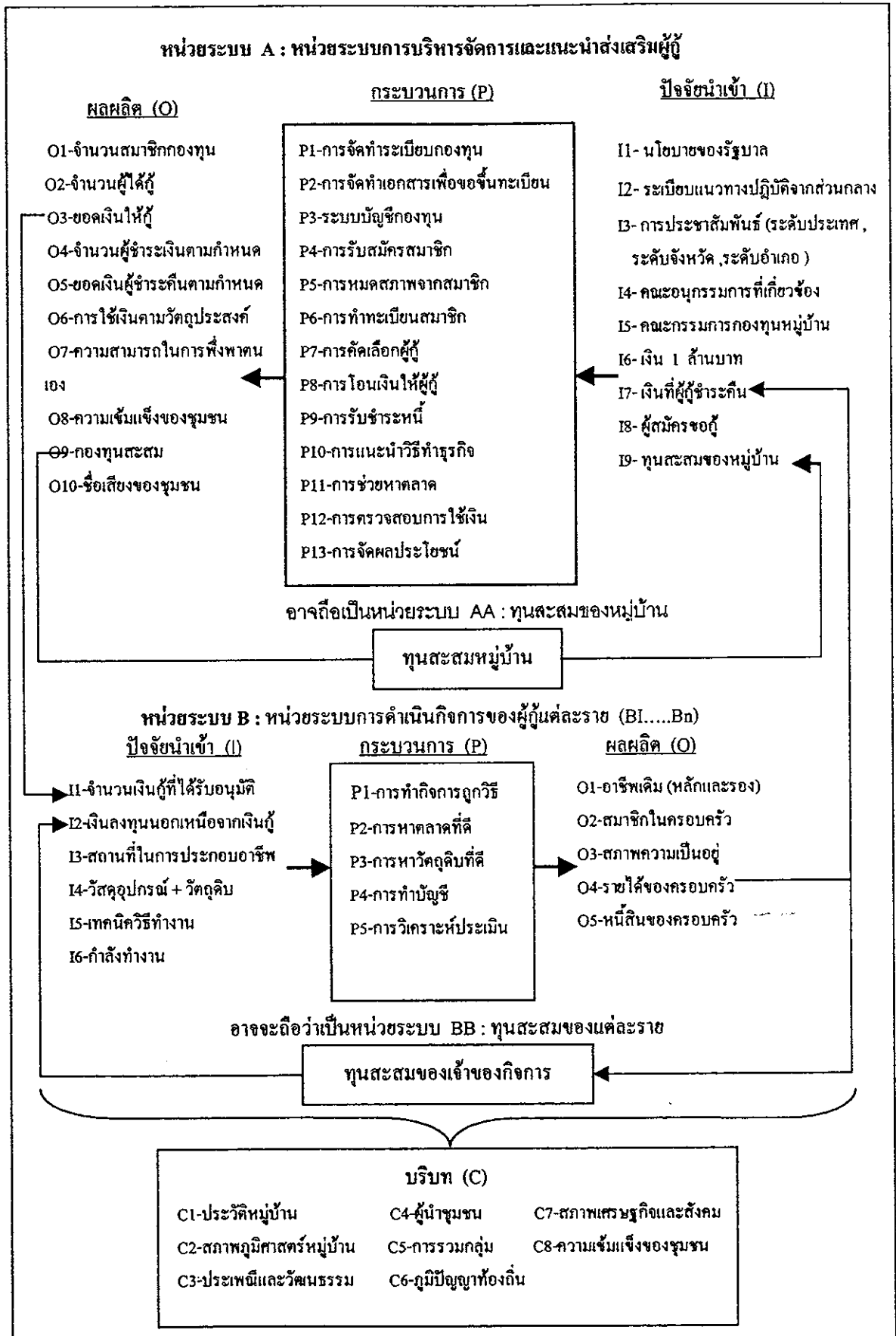
P (Process) ในการประเมินโครงการครั้งนี้ หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบ ได้แก่ การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน การรับสมัครสมาชิก การหมดสภาพจากสมาชิก การทำทะเบียนสมาชิก การคัดเลือกผู้กู้ การโอนเงินให้ผู้กู้ การรับชำระหนี้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การช่วยเหลือตลาด การตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน การจัดผลประโยชน์

P (Product) ในการประเมินโครงการครั้งนี้ หมายถึง ผลผลิตของหน่วยระบบ ได้แก่ จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระเงินตามกำหนด ยอดเงินผู้ชำระคืนตามกำหนด การใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน

แหล่งที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดสารนิพนธ์ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, 2544 : 21) และทศวิภากรวิชัยชุมชน (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, 2544 : 49)

ชีพที่ไม่เคลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินกองทุนหมู่บ้านมาคั้งต่อไปนี้

แหล่งที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดสารนิพนธ์ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544 : 21) และชุดวิชาการวิจัยชุมชน (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544 : 49)

คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับ CIPP Model ประกอบด้วย 2 ส่วนย่อย ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A หมายถึง หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านมะค่าในระบบองค์กรรวม หน่วยระบบ A มีองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน ได้แก่

I (Input) คือ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล ระเบียบแนวทางปฏิบัติ จากส่วนกลาง การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ, ระดับจังหวัด, ระดับอำเภอ) คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เงิน 1 ล้านบาท เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ผู้สมัครขอกู้ทุนสะสมของหมู่บ้าน

P (Process) คือ กระบวนการ ได้แก่ การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน การรับสมัครสมาชิก การหมดสภาพจากสมาชิก การทำทะเบียนสมาชิก การคัดเลือกผู้กู้ การโอนเงินให้ผู้กู้ การรับชำระหนี้ การแนะนำวิธีทำธุรกิจ การช่วยหาตลาด การตรวจสอบการใช้เงิน การจัดผลประโยชน์

O (Output) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ ได้แก่ จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ได้กู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระเงินตามกำหนดยอดเงินผู้ชำระคืนตามกำหนด การใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็งของชุมชน กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน โดยมีหน่วยระบบทุนสะสมเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านมะค่าในระบบองค์กรรวม หน่วยระบบ B มีองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน ได้แก่

I (Input) คือ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ เงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ สถานที่ในการประกอบอาชีพ วัสดุอุปกรณ์+วัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน กำลังทำงาน

P (Process) คือ กระบวนการ ได้แก่ การทำกิจการดูวิถี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การวิเคราะห์ประเมิน

O (Output) คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ ได้แก่ อาชีพเดิม (หลักและรอง) สมาชิกในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ รายได้ของครอบครัว หนี้สินของครอบครัว โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านมะค่าโดยเฉพาะ นโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์
- ขั้นที่ 2 ศึกษาบริบทชุมชน กระบวนการดำเนินงาน สภาพปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้านมะค่า ซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพอเนลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- ขั้นที่ 5 เมื่อได้ข้อมูลมาจากหมู่บ้าน เอกสารของราชการ และข้อมูลเอกสารอื่นๆมาแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นการประเมินกองทุนหมู่บ้านมะค่า ผู้วิจัยจะยึดเอาหลักการ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวความคิดตัวแปรฯ ใน CIPP เป็นหลัก
- ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการวิจัยประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 นำเสนอหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ กรอบความคิดทฤษฎี วิธีดำเนินการ รวมทั้งผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

บทที่ 2 นำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน เนื้อหาของเอกสารประกอบด้วย เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านของทางราชการ ได้แก่ นโยบาย หลักการวัตถุประสงค์ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก แบบคำขอขึ้นทะเบียน แบบการพิจารณาเงินกู้

เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าและผู้ทำวิจัยจัดทำขึ้น โดยเฉพาะ ได้แก่ ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านมะค่า คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ รายงานสรุปการทำประชาคมระดับตำบล รายงานสรุปโครงการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และรายงานการศึกษาชุมชนของ ยงยุทธ์ เจริญพุดชา

บทความหรือข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านที่นำเสนอ โดยสื่อมวลชนต่างๆ

บทที่ 3 นำเสนอวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ
ตัวชี้วัดต่างๆ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล รวมทั้ง การแจกแจงตัวแปร
และลักษณะของค่าตัวแปร

บทที่ 4 นำเสนอผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

บทที่ 5 นำเสนอผลสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการ
กองทุนหมู่บ้านกรณีหมู่บ้านบ้านมะค่า
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการ
ดำเนินงานของกองทุน
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและแนว
ทางวัดความสำเร็จ ในโครงการพัฒนาต่างๆระดับหมู่บ้านและชุมชน
4. ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตาม และประเมินโครงการด้วยระเบียบ
วิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่างๆอย่างเป็นระบบได้

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

“กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” หมายถึง กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลโดย
รัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้ ตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน
ภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“กองทุน” หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด
ตามระเบียบ

“หมู่บ้าน” หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายถึง ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเมืองพัทยาเทศบาลในเขต
ปกครองท้องที่พิเศษตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะกรรมการกองทุน” หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกอง
ทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

“กรรมการกองทุน” หมายถึง กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“สำนักงาน” หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายถึง ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน

“ครัวเรือน” หมายถึง ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วย บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายถึง ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบ้านตามทะเบียนบ้าน

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้า ครัวเรือน มอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“คณะทำงานเครือข่ายชุมชน” หมายถึง คณะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ประสบการณ์ด้านการพัฒนากองทุนหรือพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติ หรือผู้แทนขององค์กร สมาชิกเครือข่ายชุมชน โดยได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการสนับสนุน

“หุ้น” หมายถึง การออมทรัพย์รูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

“เงินฝากถังจระ” หมายถึง เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่ละตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“เงินรับฝาก” หมายถึง เงินรับฝากประเภทต่างๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกของกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายถึง ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่ 2 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้ทำวิจัยได้แบ่งเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านของทางราชการ เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่า และผู้ทำวิจัยจัดทำขึ้น โดยเฉพาะ บทความหรือข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน

1. เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านของทางราชการ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544ก) นำเสนอเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ตำบลบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544ข) นำเสนอเกี่ยวกับหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า ขึ้นอยู่กับความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่ามีความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนมากน้อยเพียงใด การบริหารจัดการการเงินกองทุนหมู่บ้านเดิมมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการการเงินกองทุนใน ส่วนเงินอุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐหรือเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน โดยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการกองทุน การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิ ภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544ค) นำเสนอเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้

การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนในด้านการเรียนรู้ การพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544ง) นำเสนอเกี่ยวกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไว้ดังนี้ ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุก คณะกรรมการมีหน้ากำหนดนโยบาย แผนการจัดการหาเงินทุน จัดทำร่างกฎหมาย ออกระเบียบ ข้อบังคับ การบริหาร การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการ การแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ฐานะการเงินของกองทุน ให้มีสำนักงาน โดยมีหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการ ปรีกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย การบริหารกองทุน ประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากร แผนการบริหารจัดการกองทุน ข้อเสนอแนะนโยบายระเบียบหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544จ) นำเสนอเกี่ยวกับการติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่ามีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการคือจะต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีจำนวน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด การเลือกคณะกรรมการจะต้องเป็นไปตามมติที่ประชุมและต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544ฉ) นำเสนอเกี่ยวกับแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไว้ดังนี้ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนได้ประเมินความพร้อมในด้านข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ด้านคณะกรรมการกองทุน ด้านการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านในเรื่องของระเบียบ ข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการรับสมาชิก การรับเงิน การจ่ายเงิน การกู้ยืมเงิน ชำระคืนเงินกู้ การจัดทำบัญชี การตรวจสอบภายใน ด้านทุนสำหรับดำเนิน

การของกลุ่มอาชีพ องค์กรต่างๆ ด้านแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนให้มีกรมวินยอมให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) นำเสนอเกี่ยวกับการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า สมาชิกที่จะกู้เงินจะต้องเขียนแบบคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา คณะกรรมการให้กูยยะไม่เกินสองหมื่นบาท กรณีที่กู้เกินกว่า จำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อผู้ กู้ได้รับอนุมัติให้เปิดบัญชีออมทรัพย์แล้วแจ้งหมายเลขบัญชีให้คณะกรรมการทราบ คณะกรรมการ อาจเรียกหลักประกันจากผู้กู้ ให้คณะกรรมการกำหนดดอกเบี้ย ระยะเวลาชำระ กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนตามกำหนดต้องเสียค่าปรับตามที่ระเบียบกองทุนกำหนดไว้

2. เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าและผู้ทำวิจัยจัดทำขึ้นโดยเฉพาะ

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านมะค่า(2544) นำเสนอเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านไว้ ดังนี้ ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านมะค่า เรียกว่า ระเบียบกองทุนยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ใน การให้กู้เพื่อนำไปเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับคุณสมบัติของสมาชิกนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน เป็นผู้บรรลุนิติ ภาวะ เป็นผู้มิมีหนี้สินค้างมา ไม่เป็นคนล้มละลาย ไร้ความสามารถ จะต้องถือหุ้นและฝากเงินตั้งจะ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อให้คณะ กรรมการพิจารณาว่ามีคุณสมบัติครบตามระเบียบกองทุนหรือไม่ การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ต่อเมื่อ ตาย ลาออก หรือมิดิจของที่ประชุม

คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ (2545) นำเสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองไว้ดังนี้เป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้าน สังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลัก สูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้นักศึกษาเกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหา หลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์

โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชน

รายงานสรุปการทำประชาคมระดับตำบล (2545) นำเสนอเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านมะค่าว่าเงิน 1 ล้านบาทที่ให้มานั้นเป็นเงินที่ให้เปล่าหรือไม่ ชาวบ้านยังไม่เข้าใจกับกองทุน ดังนั้นทางผู้นำชุมชนจึงได้มีการจัดประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงการเกิดกองทุนหมู่บ้าน ส่วนด้านที่วาระเบียบกองทุนมีความซับซ้อนนั้นทางคณะกรรมการได้มีการปรับให้มีความสอดคล้องกับการบริหารกองทุนและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ว่าคนจน ไม่มีสิทธิกู้เพราะคนเหล่านี้ไม่มีคนค้ำประกันให้ โดยทางคณะกรรมการจะให้คนที่รวยูก่อนแล้วเอาดอกเบี้ยที่ได้มาให้กับคนจนกู้ ถ้าเขาไม่มีเงินคืนก็ไม่เป็นไร

รายงานสรุปโครงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน (2545) นำเสนอเกี่ยวกับการอนุมัติเงินกู้ว่ากองทุนหมู่บ้านมะค่ามีการให้สมาชิกกู้เงินแล้วมีการตั้งชำระคืนเป็นรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือนและรายปี ทำให้กองทุนหมู่บ้านมะค่าได้ทราบถึงความมีศักยภาพของสมาชิกผู้กู้ในการชำระเงินคืน รวมทั้งยังทราบปัญหาเกี่ยวกับการชำระเงินคืนว่าในอนาคตมีแนวโน้มจะเป็นไปอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมวิธีการแก้ไขไว้ล่วงหน้า

ยังยุทธ์ เชิดพุดซา (2545:25) นำเสนอรายงานการวิจัยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านมะค่าเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านมะค่าว่าเป็นแนวทางที่ดีชาวบ้านได้รับประโยชน์จากกองทุนอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดรายได้แก่หมู่บ้าน โดยตรงเป็นการกระจายรายได้ อันเกิดจากการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพในเขตชุมชน ชาวบ้านรู้จักเศรษฐกิจแบบพอเพียงเกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่อยากให้รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ อันจะทำให้กองทุนหมู่บ้านคงอยู่และประสบผลสำเร็จ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพด้านดารประกอบอาชีพ การหาตลาดรองรับสินค้า

3. บทความหรือข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน

นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์ (2544 :32-33) นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านไว้ดังนี้ นโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุน หมู่บ้านไหนที่มีความพร้อมก็จะได้รับเงินจัดสรรเข้ากองทุนนั้น ทำให้เกิดเวทีชาวบ้านขึ้นเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการ นับได้ว่าเป็นจุดเด่นที่ทำให้ชาวบ้านมารวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียว ส่วนจุดด้อยคือการกำหนดระยะเวลาตั้งชำระคืนเงินกู้ไม่เกิน 1 ปี น่าจะให้อยู่ที่คงพินิจของคณะกรรมการว่า วัตถุประสงค์ที่ กู้ไปใช้นั้นนำไปทำอะไร ใช้เวลาเท่าไรถึงจะได้ผลตอบแทน และการจำกัดวงเงินกู้สำหรับกู้ไปทำโครงการสาธารณะประโยชน์เพื่อให้ประชาชนนำไปจัดทำโครงการขนาดใหญ่ เพื่อจะได้แก้ไข้ปัญหาของชุมชน

ศัลยา ประชาชาติ (2545 : 16) นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านไว้ดังนี้ รัฐได้โอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่มีความพร้อมแล้ว เป็นเงิน 56,346 ล้านบาท คิดเป็น 88.3% และมีการเบิกไปใช้แล้ว 37,739 ล้านบาท ส่วนใหญ่นำไปใช้ในกิจกรรมการผลิตและการสร้างอาชีพใหม่ ทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น 0.8 % การประเมินสถานการณ์กองทุนหมู่บ้านพบว่า การชำระเงินคืนเป็นรายเดือน รายปีนั้นมีการชำระคืนแล้วถึง 86.6% และจะคืนเมื่อครบกำหนด 12.6 %

น.พ. พลเดช ปิ่นประทีป เงินไม่สำคัญเท่ากับทุนทางสังคม ประชาชาติธุรกิจ (2545:2) นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านไว้ดัง อาจจะปิดโครงการหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเพียงเท่านี้เพราะว่าหมู่บ้านที่เหลือน้อยนั้นไม่มีความพร้อม และจะทุ่มเทเวลาให้กับการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนให้กับคณะกรรมการ โดยจะมีงบประมาณให้ปีละ 6 ครั้ง ในการสนับสนุนกองทุนให้มีการเรียนรู้ การอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการให้แก่คณะกรรมการ

ผลการปฏิบัติการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มติชนรายวัน (2545:2) นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านไว้ดังนี้ นายสุวิทย์ คุณกิตติ เป็นประธานมอบโล่เกียรติคุณแก่ประธานอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับจังหวัดเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีผลงานยอดเยี่ยมสำหรับการดำเนินการจัดตั้งกองทุนได้ครบ 100 % ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมีอยู่ 9 จังหวัด และผลงานดีเด่นอีก 14 จังหวัด

ผลการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารกลุ่มที่ 1 ช่วยให้ผู้วิจัยได้เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกองทุนแห่งชาติและกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้ทราบตัวแปรต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

เอกสารกลุ่มที่ 2 ช่วยให้ผู้วิจัยได้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนของหมู่บ้านมะค่า ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการเกี่ยวกับ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ปัจจัยการผลิต ตามแนวความเชิงระบบ เพื่อกำหนดตัวแปรต่างๆในการทำวิจัย

เอกสารกลุ่มที่ 3 ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกของบุคคลภายนอกทั่วไป ว่าตระหนักถึงสภาพจริงในพื้นที่ต่างๆ ที่เป็นผลปฏิบัติเกี่ยวกับกองทุนรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบทางราชการเร่งหาแนวทางแก้ไขการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในกรณีต่างๆ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทนี้ผู้ทำวิจัยจะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการประเมินโครงการซึ่งประกอบด้วย วิธีการประเมินโครงการ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรและตัวชี้วัด เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดและหัวข้อดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

1.1 รูปแบบการประเมินกรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่าครั้งนี้ผู้วิจัยเรียกใช้ ต้นแบบทางวิจัยความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในชุดวิชาสารนิพนธ์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C (Context) หมายถึง บริบททางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของหมู่บ้านมะค่า

I (Input) หมายถึง ปัจจัยที่นำเข้าหน่วยระบบ เช่น นโยบายของรัฐบาล

P (Process) หมายถึง กระบวนการของหน่วยระบบ เช่น การคัดเลือกผู้

P (Product) หมายถึง ผลผลิตของหน่วยระบบ เช่น จำนวนผู้ที่ได้กู้เงิน

ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ของการดำเนินงานกองทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 2 ส่วนย่อย ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A หมายถึง หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านมะค่าในระบบองค์รวม หน่วยระบบ A มีองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน ได้แก่ I (Input) ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ เช่น นโยบายของรัฐบาล เงิน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน P (Process) กระบวนการของหน่วยระบบเช่น การจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน O (Output) ผลผลิตของหน่วยระบบ เช่น จำนวนสมาชิกที่ได้รับเงินกู้จากกองทุน โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านมะค่าในระบบองค์รวม หน่วยระบบ B มีองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน ได้แก่ I (Input) ปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ เช่น เงินที่กู้มาจากกองทุน P (Process) กระบวนการหน่วยระบบ เช่น นำเงินที่ได้มาทำกิจการตามวัตถุประสงค์ O (Output) ผลผลิตของหน่วยระบบ เช่น รายได้จากการทำกิจการ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB ความเชื่อมโยงที่

สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A (โปรดดูการปรับปรุง CIPP Model สำหรับการวิจัยครั้งนี้ในบทที่ 1)

1.2 รูปแบบการใช้ข้อมูลในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ และการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นการใช้ข้อมูลที่มีลักษณะหรืออยู่ในรูปแบบที่เป็นตัวเลขมาใช้ในการวิเคราะห์สรุปผลเพื่อยืนยันความถูกต้องของสิ่งค้นพบ หรือข้อสรุปต่างๆ ของปัญหาวิจัย ข้อมูลเชิงปริมาณจึงต้องมีการใช้สถิติต่างๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเหล่านั้น

การใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเน้นการค้นหารายละเอียดในประเด็นปัญหาต่างๆ ในเชิงลึก โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาอาจได้มาจากการสังเกตหรือศึกษากับหน่วยศึกษาเพียงไม่กี่หน่วย

1.3 หน่วยในการวิเคราะห์ เป็นการวิจัยเฉพาะกรณี เกี่ยวกับการจัดการและการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่า หมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย เฉพาะกรณีศึกษาหมู่บ้านมะค่าในระหว่างที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2545

1.5 การเลือกพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้การกำหนดพื้นที่กรณีศึกษานั้น ได้แก่ หมู่บ้านมะค่า หมู่ 6 ซึ่งเหตุผลที่กำหนดหมู่บ้านมะค่า เนื่องจากเป็นบัณฑิตประจำกองทุนหมู่บ้าน จึงได้เลือกบ้านมะค่าในการทำวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรในหมู่บ้านมะค่า ประชากรที่ผู้ทำวิจัยได้เลือกในการศึกษามา 3 กลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่ม A หมายถึง ภาพรวมของกองทุนบ้านมะค่า

กลุ่ม B หมายถึง สมาชิกผู้กู้แต่ละราย

กลุ่ม C หมายถึง บริบทชุมชน

กลุ่ม A ภาพรวมของกองทุนบ้านมะค่า ประชากรของหน่วยระบบนี้ได้แก่

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีทั้งหมด 13 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีชื่อและตำแหน่งดังต่อไปนี้

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์และความสามารถพิเศษ
1.นาย ธานี เขยโพธิ์	ประธาน	สมาชิก อบต. ต.บ้านโพธิ์
2.นาย มี จำโพธิ์	รองประธาน	กรรมการบริหารสมาคมอาชีพ / ฅกส
3.นาง ถวิล ร่วมกระโทก	เลขานุการ	สอนเด็กประถม 23 ปี
4.น.ส. นพวงศ์ ถมโพธิ์	เหรัญญิก	ผู้นำกลุ่มอาชีพ/ลูกาฯกลุ่มออมทรัพย์
5.นาย ไฉยา กัดกลาง	กรรมการ	ผู้ช่วยฝ่ายปกครองท้องถิ่น 14 ปี
6.นาย รวย นอนโพธิ์	กรรมการ	เหรัญญิกกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ
7.นาย จุน จำโพธิ์	กรรมการ	ผู้ช่วยฝ่ายปกครองท้องถิ่น 2 ปี
8.นาย สวัสดิ์ พินศิริ	กรรมการ	ผู้ทำนาไร่นาสวนผสม
9.นาง วิไลรัตน์ กระจำโพธิ์	กรรมการ	อสม. หมู่ 6
10.นางสายัณห์ จันทร์โพธิ์	กรรมการ	รับราชการครู
11.นางรัตนา ชวนสนิท	กรรมการ	เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี อบต. ต.บ้านโพธิ์
12.นางสมบุรณ์ จันทร์โพธิ์	กรรมการ	ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ผักตบชวา
13.นางพิมพ์ใจ หรัยขุนทด	กรรมการ	ผู้คิดค้อค้าขาย

2. สมาชิกส่วนที่ไม่ได้กู้เงิน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน

3. เจ้าหน้าที่ทางส่วนราชการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการ นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4. ชาวบ้านทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนให้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของคนในวงนอกกองทุน

กลุ่ม B สมาชิกผู้กู้แต่ละราย

สมาชิกผู้กู้แต่ละราย ณ เวลาที่ทำการศึกษายู่ โดยมีสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด 112 ราย เป็นชาย 42 คน หญิง 70 คน และมีสมาชิกที่ได้กู้เงินจำนวน 64 ราย โดยนำไปดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ตัดเย็บเสื้อผ้า	จำนวน 5 ราย	เป็นเงิน 130,000 บาท
2. ตีมีด	จำนวน 7 ราย	เป็นเงิน 130,000 บาท
3. เลี้ยงสัตว์	จำนวน 9 ราย	เป็นเงิน 170,000 บาท
4. ค้าขาย	จำนวน 16 ราย	เป็นเงิน 425,000 บาท
5. ทำนา	จำนวน 19 ราย	เป็นเงิน 335,000 บาท
6. อื่นๆ	จำนวน 8 ราย	เป็นเงิน 190,000 บาท

กลุ่ม C บริบทชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน ได้แก่

1. ผู้นำชุมชน การเข้าหมู่บ้านเพื่อศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน บุคคลแรกที่เรตรงไปหาคือ ผู้นำทางการของชุมชน เช่น ฝ่ายต่าง ๆ ของ ประธานชุมชนต่าง ๆ อดีตผู้ใหญ่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน นับว่าเป็นช่องทางการเข้าหาชุมชนที่ได้ผลทางหนึ่ง เราได้มีโอกาสเรียนรู้ประสบการณ์ ขอบความรู้ และคำแนะนำจากผู้นำทางการของชุมชน

2. ประธานกรรมการและกรรมการฝ่ายต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านมะค่า ประธานกรรมการและกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านใกล้เคียง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มนี้ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ทำวิจัยเข้าถึงข้อมูลและแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

3. ชาวบ้านภายในหมู่บ้านมะค่า ที่มีความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน จากมิติที่แตกต่างกัน ผู้เฒ่าผู้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมะค่าทั้งหมด = 112 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน = 13 ชาวบ้านที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน = 645 โดยจะโดยใช้เกณฑ์ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางของ R.V. Krejcie and D.W. Morgan และการสุ่มอย่างง่าย

3. ตัวแปรและตัวชี้วัด

ในการประเมินครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งตัวแปรที่กำหนดหน่วยระบบในการวิเคราะห์ได้แก่ C = บริบทชุมชนของหมู่บ้านมะค่า A = ภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านมะค่า B = สมาชิกผู้กู้แต่ละราย เป็นหลักสำคัญ โดยมีตัวแปรและตัวชี้วัดดังนี้

C = บริบทชุมชนของหมู่บ้านมะค่า ได้แก่

- ประวัติหมู่บ้าน
- สภาพภูมิศาสตร์หมู่บ้าน
- ประเพณีและวัฒนธรรม
- ผู้นำชุมชน
- การรวมกลุ่ม
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- สภาพเศรษฐกิจและสังคม
- ความเข้มแข็งของชุมชน

A = ภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านมะค่า โครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วยหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ตั้งนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบไปด้วย

- ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (I) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - นโยบายของรัฐบาล
  - ระเบียบแนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง
  - การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ, ระดับจังหวัด, ระดับอำเภอ)
  - คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง
  - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
  - เงิน 1 ล้านบาท
  - เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
  - ผู้สมัครขอกู้
  - ทุนสะสมของหมู่บ้าน
- ตัวชี้วัดกระบวนการ (P) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - การจัดทำระเบียบกองทุน
  - การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน
  - ระบบบัญชีกองทุน
  - การรับสมัครสมาชิก
  - การหมดสภาพจากสมาชิก
  - การทำทะเบียนสมาชิก
  - การคัดเลือกผู้กู้
  - การโอนเงินให้ผู้กู้
  - การรับชำระหนี้
  - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
  - การช่วยหาตลาด
  - การตรวจสอบการใช้เงิน
  - การจัดผลประโยชน์

- ตัวชี้วัดผลผลิต (O) ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - จำนวนสมาชิกกองทุน
  - จำนวนผู้ได้กู้
  - ยอดเงินให้กู้
  - จำนวนผู้ชำระเงินตามกำหนด
  - ยอดเงินผู้ชำระคืนตามกำหนด
  - การใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์
  - ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
  - ความเข้มแข็งของชุมชน
  - กองทุนสะสม
  - ชื่อเสียงของชุมชน

B = สมาชิกผู้กู้แต่ละราย ตัวชี้วัดของหน่วยระบบนี้ คือ หน่วยระบบการดำเนินงานการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วย

- ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (I) ของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
  - เงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
  - สถานที่ ในการประกอบอาชีพ
  - วัสดุอุปกรณ์ + วัสดุคิบ
  - เทคนิควิธีทำงาน
  - กำลังทำงาน
- ตัวชี้วัดกระบวนการ (P) ของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - การทำกิจการถูกวิธี
  - การหาตลาดที่ดี
  - การหาวัสดุคิบที่ดี
  - การทำบัญชี
  - การวิเคราะห์ประเมิน
- ตัวชี้วัดผลผลิต (O) ของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
  - อาชีพเต็ม (หลักและรอง)
  - สมาชิกในครอบครัว
  - สภาพความเป็นอยู่

- รายได้ของครอบครัว
- หนี้สินของครอบครัว

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และ หน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

ตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย มีดังต่อไปนี้ วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน I ล้าน - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทักษะคนที่มิต่อกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน

6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน

- มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
- จำนวนสมาชิกกองทุน
- จำนวนเงินออมและเงินทุน
- ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ด้าน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร

1. คณะกรรมการบริหารกองทุน

- #### ตัวชี้วัด
- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน
  - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
  - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน

2. ระเบียบการบริหารกองทุน

- มีระเบียบการบริหารกองทุน
- มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ

3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร

- มีการประชุมของคณะกรรมการ
- มีการรับสมัครสมาชิก
- มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
- มีการรับเงินฝาก

4. การตัดคืนเงินกู้

- มีการระดมทุนเงินฝาก
- มีระเบียบการกู้และขอกู้
- มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
- จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการเงินกู้
- จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้

5. มีการจัดสรรผลประโยชน์

- จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ด้านบาท
- จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
- มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร

1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง

4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง

5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวชี้วัด

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้กู้

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง

- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน
- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้หมายถึงศักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุนหรือผู้ปองร้ายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมามีมาในอนาคต

ตัวแปร

1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกัน
ระดับของกองทุนโดยรวม

ตัวชี้วัด

- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม

2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน

- มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับ การดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกัน รักษาเงินกองทุนด้วยตนเองถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืน จะต้องจัดการกันเองให้ได้ ไร่หรือรัฐบาลจัดการ
- สมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการ ประกอบอาชีพ โดยไม่กู้หนีจากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการ ประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ทางเทคโนโลยี
- ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการ ประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคเอง และมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเท่าใด

- สภาพของป่า
- สภาพของดิน
- สภาพของหนองน้ำ
- จำนวนของประชากร
- อาชีพครั้งแรกของประชากร
- ถนน
- ไฟฟ้า
- ประปา

2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆ

2.1 ทุนด้านการเงิน

- จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน
- จำนวนกลุ่มต่างๆและจำนวนเงิน

2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ

- จำนวนและลักษณะประชากร
- การประกอบอาชีพและสภาพของที่ดิน

2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี

- จำนวนวัด / มัสยิด / โบสถ์

2.4 ทูทางปัญญา

- การใช้ภาษาพื้นบ้าน
- โบราณสถาน
- โบราณวัตถุ
- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน
- จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ
- จำนวนนักเรียนในระดับต่างๆ
- จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน

3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้

- 3.1 การเกษตร
- 3.2 ค้าขาย
- 3.3 การบริการในชุมชน
- 3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน
- 3.5 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

- ในแบบ บร. 4 ข้อ 5
- จำนวนผู้กู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่างๆในชุมชน

ตัวชี้วัด

- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนมีจำนวนมากน้อยเพียงใด
- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
- จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
- จำนวนกลุ่มองค์กรต่างๆในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

ตัวชี้วัด

- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน	- มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเสริมกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริม การประกอบอาชีพและการ ดำเนินชีวิตในชุมชน	- มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการ ประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ใน ชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยง กับองค์กรภายในชุมชน	- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ : มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่ง ตำบลที่เชื่อมโยงกับตำบลอื่นๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
ความเข้มแข็งของชุมชน	- ลักษณะตำบลในตัวแปรใน บร.2
1. มีความสามัคคี	
2. มีความซื่อสัตย์	
3. ยกย่องคนทำดี	
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	
12. มีแผนงานชุมชน โดยสมาชิก	

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

ตัวแปร

ความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัด

- มีกองทุนให้กู้ยืมอย่างถาวร
- ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี
- มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ
- มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและเป็นกลาง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ในการทำวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านดังต่อไปนี้ แผนที่ตำบล แผนที่หมู่บ้าน การสังเกต แบบรายงานต่างๆ (บร.) ได้แก่

- แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชน)
- แบบรายงาน บร.8 (แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนของชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยเลือกใช้วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์ประกอบ แบบ บรร. ต่างๆ โดยที่เป็นการสัมภาษณ์ทั้งแบบเจาะลึก วิทยานิพนธ์และแบบสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเช่นผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการประชุมของคณะกรรมการ สังเกตการดำเนินงานของสมาชิกผู้กู้ ซึ่งในการสังเกตนั้น ผู้วิจัยได้มีการจดบันทึกลงในสมุด และแบบไม่มีส่วนร่วม โดยให้คนอื่นสังเกตแล้วนำมาเล่าให้ผู้วิจัยฟัง
3. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ เช่น กชช.2ค. , จปฐ. , ระเบียบต่างๆ (โปรดดูเอกสารที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2)
4. การจัดเวทีประชาคมทั้งในระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน เพื่อสะท้อนความคิดเห็นของสมาชิกและชาวบ้าน
5. จาก Web Site ต่างๆ เช่น www.thaigov.go.th เป็นต้น

6.การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

- 1.วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นหลักเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักรวมทั้งข้อเสนอแนะแก่กองทุน
- 2.วิเคราะห์วิธีคิดเชิงระบบ ทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ บริบทชุมชน ภาพรวมของกองทุนบ้าน สมาชิกผู้กู้แต่ละราย ว่าทั้ง 3 ระบบ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- 3.วิเคราะห์โดยพิจารณาจากตัวแปรและตัวชี้วัด ในแต่ละหน่วยระบบย่อยและชี้ให้เห็นว่า อนาคตของกองทุนจะเป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาจากตัวแปรและตัวชี้วัดของหน่วยระบบย่อย
- 4.วิเคราะห์แล้วนำเสนอผลเพื่อการทำสารนิพนธ์ในการเรียน ตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่า หมู่ 6 เนื้อหาบทนี้ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งแบ่งออกเป็น ผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ และสรุปอภิปรายผลการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน บริบททางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมหมู่บ้านมะค่า

C1-ประวัติหมู่บ้าน ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน “มะค่า” แต่ก่อนบ้านมะค่ามีชื่อว่า “บ้านมาค่า” นั้นเป็นเพราะว่าบ้านมะค่าแต่ก่อนมีความอุดมสมบูรณ์ มีป่าดงดิบ มีแหล่งน้ำลำบริบูรณ์ไหลผ่าน ทำให้มีคนอพยพมาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก และได้เข้ามาทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันกับคนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงโดยอาศัยกองเกวียนและสัตว์ต่างๆ เป็นพาหนะในการขนส่งสินค้าและสินค้าทาง จึงได้เรียกหมู่บ้านมะค่าว่า “บ้านมาค่า” เมื่อครั้งที่ยังเป็นหมู่บ้านเล็กๆ นั้น ผู้ที่เข้ามาอาศัยภายในหมู่บ้านได้พากันปลูกสร้างบ้านเรือนเล็กๆเป็นบ้านไม้หลังคามุงด้วยหญ้าเหมือนเพิงที่อยู่ตามนา ได้พากันจับจองที่ดินเพื่อปลูกบ้านและทำการเกษตรเลี้ยงชีพ ที่ดินจับจองก็แล้วแต่ว่าใครอยากได้มากได้น้อยตามความขยันและแรงงานที่พอมิจะทำได้

สัตว์ที่ใช้ในการเกษตรช่วงแรกก็มี โค กระบือ เขาไ่ว้ไถนาและรากเกวียน บางบ้านก็เลี้ยงเอาไ่ว้เป็นอาหาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2463 ก็ได้เปลี่ยนชื่อจากหมู่บ้านมาค่าเป็น “หมู่บ้านมะค่า” ที่เปลี่ยนก็เพราะว่าหมู่บ้านมะค่ามีต้นมะค่าเกิดขึ้นมาก ชาวบ้านจึงเอาต้นมะค่าเป็นสัญลักษณ์ในการตั้งหมู่บ้านมะค่า ปัจจุบันต้นมะค่าใหญ่อยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน ชาวบ้านได้สร้างศาลคาปูไ่ว้เพื่อที่จะได้ไ่ว้ให้เจ้าที่อาศัยอยู่ คอยปกป้องรักษาให้ชาวบ้านได้อยู่ดีมีความสุข ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความเคารพนับถือกันมาก บ้านมะค่าเป็นหมู่บ้านที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งดินและน้ำเพียงพอต่อการทำการเกษตร ชาวบ้านดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายใครมีอะไรก็แบ่งปันกันใครเดือดร้อนก็จะคอยช่วยเหลือกันตลอดเวลา หมู่บ้านมะค่าเริ่มต้นพัฒนาอย่างรวดเร็วจากเส้นทางคมนาคม ที่เป็นทางเกวียนก็เริ่มเป็นถนนลูกรัง มีรถยนต์เข้ามาวิ่งในหมู่บ้านชีวิตของชาวบ้านก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป รับผิดชอบคน

ต่างถิ่นเข้ามาประยุกต์ใช้ให้ทันตามยุคตามสมัย ต่อมาในปี 2490 ก็เริ่มมีไฟฟ้าใช้กันแล้ว ทำให้ชาวบ้านค่อนข้างที่จะห่างเหินกันมากขึ้น ถึงอำนาจสะดวกเข้ามาสร้างความสะดวกสบาย จากเดิมที่เคยหุงข้าวเตาถ่าน ก็เป็นการหุงข้าวโดยใช้หม้อไฟฟ้า มีตู้เย็น พัดลม และเครื่องไฟฟ้าอื่นๆ อีกมากมาย ต่อมาในปี 2522 ได้รับงบประมาณการทำถนนลาดยางขึ้น ซึ่งเป็นการติดต่อประสานงานของกรมศิลปากร โดยให้ทางผ่านประสาทหินพนมวันท์ เส้นทางสะดวกมากขึ้นการคมนาคมเข้าเมืองหรือหมู่บ้านใกล้เคียงก็ง่ายขึ้นด้วยเช่นกันจากหมู่บ้านเล็กๆ ไม่ก็หลังคาเรือนตอนนี้เริ่มมีเป็นร้อยหลังคาเรือนแล้วและในปีนี้อีก ก็ได้รับงบประมาณการขุดลอกสระมะค่าจากกรมชลประทาน โดยได้รับการแนะนำจากผู้แทนราษฎรพรรคชาติพัฒนา เพื่อขยายแหล่งน้ำให้กว้างและลึกกว่าที่เป็นอยู่ แต่ก่อนชาวบ้านจะใช้น้ำผิวดินจากสระมะค่า นำมาใช้บริโภคทั่วไป เช่น อาบ ซักผ้า และรดน้ำต้นไม้ เป็นต้น ส่วนน้ำดื่มชาวบ้านจะเก็บกักไว้กินเอง

เมื่อก่อนภายในหมู่บ้านเคยมีปัญหาน้ำขาดในฤดูแล้งจึงมีการขุดลอกขึ้น ต่อมาชาวบ้านได้มีน้ำเพียงพอตลอดปี ในบางปีมีหมู่บ้านใกล้เคียงมาขนน้ำไปใช้บ้าง ในปี 2537 ได้รับงบก่อสร้างให้สร้างระบบน้ำประปาขึ้นจากกรมอนามัย ซึ่งได้รับคำแนะนำจากผู้แทนราษฎรพรรคชาติพัฒนา การก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดให้บริการแก่ประชาชนในบ้านมะค่าและหมู่บ้านใกล้เคียง เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2538

ปัจจุบันบ้านมะค่าเป็นหมู่บ้านที่มีความเจริญเป็นอย่างมากวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านค่อนข้างจะเป็นสังคมเมืองมากขึ้นแต่ชาวบ้านยังไปมาหาสู่กัน มีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ การแบ่งปันอาหารการกินก็ยังมิให้เห็นอยู่ การแต่งกายของคน ในหมู่บ้านคันทันสมัย คือ เสื้อยืด เสื้อสายเดี่ยว เสื้อรัดรูป กางเกงยีนส์ ส่วนผู้เฒ่าผู้แก่ก็แต่งตัวสบายๆเสื้อเจ็ด เสื้อยืดคอกกลม เสื้อหม้อห้อม ถ้าวางในงานพิธี ก็จะแต่งแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูป ชุดผ้าไหม การศึกษาก็ขยายกว้างมากขึ้นประชาชนในหมู่บ้านนิยมส่งลูกหลานเรียนต่อมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา

อาชีพหลักของคนในหมู่บ้านที่ทำกันคือ ทำนา รองลงมาคือรับจ้างและรับราชการ การสร้างบ้านเรือนก็คึกคักทันสมัยกว่าเดิม เป็นบ้านปูน 2 ชั้น ชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่ายอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ ถ้าใครได้เข้ามาเยี่ยมชมแล้วไม่อยากจะกลับเลยในหมู่บ้านมีสิ่งดึงดูดใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้คนและ โบราณสถานวัดพนมวัน การต้อนรับของคนในหมู่บ้านต้อนรับดีมากเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นเจ้าบ้านที่ดี นับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีอีกหมู่บ้านหนึ่งที่หมู่บ้านอื่นๆ น่าจะเอาเป็นแบบอย่างที่ดี

การตั้งถิ่นฐานเริ่มจากผู้ที่ย้ายมาอาศัยภายในหมู่บ้านได้พากันปลูกสร้างบ้านเรือนเล็ก ๆ เป็นบ้านไม้หลังคามุงด้วยหญ้าเหมือนเพิงที่อยู่ตามนา ได้พากันจับจองที่ดินเพื่อปลูกบ้านและทำการเกษตรเลี้ยงชีพ ที่ดินจับจองก็แล้วแต่ว่าใครอยากได้มากได้น้อยตามความขยันและแรงงานที่พอจะทำได้ ต่อมาการสร้างบ้านเรือนของชาวบ้านมะค่า ลักษณะจะเป็นแบบบ้านคามในชนบท

และเมืองทั่วไป ลักษณะของบ้านถ้าเป็นแบบชนบทจะมีได้ถุนยกสูงจากพื้น 3-4 เมตร ได้ถุนจะมีที่สำหรับนั่งเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆที่ครอบครัวจัดขึ้น ถ้าเป็นบ้านแบบในเมืองจะปลูกติดกับพื้นดิน บางบ้านก็เอาดินมาถมให้สูงขึ้นเพื่อที่จะไม่ให้น้ำไหลเข้าได้บ้านจะเป็นสองชั้น ชั้นล่างจะก่อสร้างด้วยปูนส่วนบนจะก่อสร้างด้วยไม้หน้าบ้านจะมีที่นั่งเล่น อ่านหนังสือ รับแขกหรือญาติ เป็นที่วางของชายก็มีนอกจากนี้ยังมีไว้เป็นที่เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด มีลานบ้านสำหรับเพาะปลูก แต่ละครอบครัวมีอยู่หลายคน มีปู่ ย่า ตา ยาย ลูก หลาน นิยมสร้างหลังใหญ่ตามฐานะ การแบ่งส่วนที่อยู่หลับนอนภายในบ้านจึงมีอยู่หลายห้อง ส่วนห้องน้ำก็จะมียู่ในบ้านข้างและแยกออกไปนอกบ้าน

ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะปลูกบ้านด้วยอิฐหรือปูนชั้นเดียว จากที่เคยอยู่ร่วมกันหลายครอบครัวจะแยกออกเป็นครอบครัวเดี่ยว ลูกคนไหนที่แต่งงานแล้วก็แยกออกไปสร้างบ้านเรือนของตนเอง ผู้ดูแลบ้านเป็นหน้าที่ของแม่บ้านและลูกๆ มีการจัดเก็บข้าวของให้เป็นระเบียบเรียบร้อยง่ายต่อการหยิบมาใช้สอย ผู้มีอำนาจในบ้าน คือ พ่อ ถ้าพ่อบ้านไม่อยู่ก็จะเป็นแม่บ้าน เวลาไม่อยู่บ้านก็จะอาศัยเพื่อนบ้านหรือญาติช่วยดูแลให้ จากการสังเกตพบว่าสภาพของบ้านส่วนใหญ่มีมั่นคงถาวรสร้างเพื่อสำหรับอาศัยอยู่ได้หลายๆปี ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านสองชั้น รองลงมาเป็นบ้านได้ถุนสูงมีรั้วรอบชิดไว้เพื่อแสดงอาณาเขตบริเวณของบ้าน

C2-สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านมะค่าตั้งอยู่บนที่ราบลุ่ม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก ทำนา ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินร่วนปนดินเหนียว พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก มีแหล่งน้ำที่อาศัยในการเกษตรคือลำบริบูรณ์ที่ไหลผ่านตลอดปี บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านสองชั้น รองลงมาเป็นบ้านได้ถุนสูง สภาพบ้านเรือนมีความมั่นคงถาวร รอบบริเวณบ้านส่วนใหญ่จะมีรั้วล้อมรอบในแต่ละบ้านจะปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือน ด้คว์ที่ชาวบ้านนิยมเลี้ยงกันมากที่สุดคือ ไก่บ้านไว้บริโภคและจำหน่ายตามท้องตลาด น้ำดื่มเป็นน้ำฝนที่เก็บกักเอาไว้เองโดยบรรจุโอ่งแดงใหญ่ การคมนาคมเข้าตัวเมืองสะดวก โดยรถสองแถวคันเล็กสายราชสีมา- บ้านโพธิ์ ราชสีมา- ลองคอง

ที่ตั้งและอาณาเขต บ้านมะค่าตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมือง นครราชสีมา ระยะห่างจากตัวเมืองประมาณ 18 กม. มีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ค.บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านลองคอง หมู่ที่ 9 และบ้านบูรณพานิชย์ หมู่ที่ 3 ค.บ้านโพธิ์
อ. เมือง จ. นครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านวังหิน หมู่ที่ 5 ค.บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านมะค่าพัฒนา หมู่ที่ 10 ค.บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา

การขยายตัวของชุมชน เดิมหมู่บ้านมะค่าเป็นหมู่บ้านใหญ่มีจำนวนครัวเรือน 327 ครัวเรือน ต่อมาได้มีการแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้านคือ หมู่บ้านมะค่ากับหมู่บ้านมะค่าพัฒนา ตอนแยกมาจากหมู่บ้านมะค่าพัฒนานั้นบ้านมะค่ามีจำนวนครัวเรือน 154 ครัวเรือน แต่ในปัจจุบันมีเพิ่มมาอีก 3 ครัวเรือน รวมเป็นทั้งหมด 157 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 770 คน ชาย 366 คน หญิง 404 คน อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน- 50 ปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 50 ปี 1 วัน - 60 ปี โดยส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านมะค่าจบการศึกษาภาคบังคับ การประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะทำนาเป็นหลัก รองลงมาเป็นการรับจ้างทั่วไป

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรของหมู่บ้านมะค่า

ลักษณะของประชากร	จำนวน		
เพศ			
ชาย		366	คน
หญิง		404	คน
อายุ			
1 วัน - 3 ปีเต็ม	จำนวน	10	คน
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	จำนวน	20	คน
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	จำนวน	31	คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	จำนวน	60	คน
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	จำนวน	34	คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	จำนวน	342	คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	จำนวน	140	คน
60 ปี 1 วันขึ้นไป	จำนวน	102	คน

แหล่งที่มา : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน (บร.1) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต. บ้านโพธิ์ อ. เมือง

จ. นครราชสีมา (กุมภาพันธ์ - กันยายน พ.ศ. 2545)

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร คือ คลองชลประทานผ่านทางทิศใต้ของหมู่บ้านและมีลำบริบูรณ์ผ่านทางทิศใต้สุดของหมู่บ้านซึ่งเป็นแนวเขตระหว่างตำบลบ้านโพธิ์ กับตำบลมะเริง แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค มีแหล่งน้ำสำคัญในการทำประปาหมู่บ้าน คือ สระมะค่า สระเพลง ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำของหมู่บ้านมะค่า

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ
บ่อน้ำตื้น	6 บ่อ	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำบาดาล	2 บ่อ	ไม่ตลอดปี
สระน้ำ	2 แห่ง	ตลอดปี
ห้วย	1 แห่ง	ตลอดปี
บึง	1 แห่ง	ตลอดปี

แหล่งที่มา : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน(บร.1) บ้านมะค่าหมู่ 6 ค.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา (กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

สภาพดิน เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านมะค่าเป็นป่าดงดิบ ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ทำให้มี คนต่างถิ่นย้ายมาอยู่ในบริเวณหมู่บ้านมากขึ้นและการขยายตัวของคนดั้งเดิม ทำให้ป่าไม้ธรรมชาติ ในอดีต แปรสภาพเป็นบ้านเรือนและพื้นที่ทำกิน เหลือเพียงบางส่วนของที่คินยังคงรักษาไว้ และมีการปลูกพืช ประเภท ไร่รับประทานทดแทน ลักษณะดินในหมู่บ้านเป็นดินร่วนปนทรายและ ดินร่วนปนดินเหนียว

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านมะค่าเป็นป่าดงดิบที่มีความอุดมสมบูรณ์ มาก ทำให้มีคนต่างถิ่นย้ายมาอยู่ในบริเวณหมู่บ้านมากขึ้นและการขยายตัวของคนดั้งเดิมเอง ทำให้ ป่าไม้ธรรมชาติในอดีต แปรสภาพเป็นบ้านเรือนและพื้นที่ทำกิน เหลือเพียงบางส่วนของที่คิน ยังคงรักษาไว้ และมีการปลูกพืช ประเภท ไร่รับประทานทดแทน บ้านมะค่ามีพื้นที่สาธารณะอยู่ ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้าน ปัจจุบันเหลืออยู่ประมาณ 5 ไร่ ส่วนป่าไม้ปัจจุบันไม่มี เนื่องจากในอดีตชาวบ้านได้ทำการตัด ไปสร้างบ้านเรือนและ โค่นถางเพื่อทำการเกษตร

ระบบสาธารณูปโภค

มีไฟฟ้าใช้	157	ครัวเรือน
มีประปาใช้	157	ครัวเรือน
ภาชนะเก็บน้ำฝน	157	ครัวเรือน
หอกระจายข่าว	1	แห่ง
โทรศัพท์สาธารณะ	2	ตู้

ระบบสังคมวัฒนธรรม

เครือญาติ เนื่องจากบ้านมะค่าหมู่ที่ 6 มีการตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่ของหมู่บ้าน มาเป็นระยะเวลาาน การเปลี่ยนแปลงของประชากร ด้านการย้ายเข้าและย้ายออกเป็นไปอย่าง สม่ำเสมอ จึงไม่สามารถเขียนเป็นแผนผังเครือญาติได้ จากคำบอกเล่าทราบเพียงแต่ว่ามีสาย

ตระกูลเก่าแก่ที่นามสกุลลงท้ายด้วยโพธิ์เป็นตระกูลดั้งเดิมที่กระจายอยู่ทั่วบริเวณบ้านมะค่าชาวบ้านมะค่านิยมอยู่ในบริเวณพื้นที่ของเครือญาติ เช่น พ่อแม่แบ่งที่ให้ลูกๆ ลูก ก็จะสร้างบ้านอยู่พื้นที่ ที่แบ่งให้ จะเห็นได้ว่าอยู่ไม่ไกลกันมากนัก

ภาษา ชาวบ้านมะค่าหมู่ที่ 6 ส่วนมากจะใช้ภาษาโคราชในการสื่อสารแต่มีบางส่วนที่ใช้ภาษาไทยภาคกลาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาและถิ่นกำเนิดของแต่ละคน

โรงเรียน เมื่อก่อนบ้านมะค่ามีโรงเรียนแต่ปัจจุบันได้แยกหมู่บ้านออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านมะค่ากับบ้านมะค่าพัฒนา โดยโรงเรียนจะอยู่ในเขตของหมู่บ้านมะค่าพัฒนา

สุขภาพอนามัย ในอดีตที่ชาวบ้านยังไม่มีความรู้ด้านสาธารณสุขที่ดีพอ มีการคมนาคมที่ลำบาก เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยชาวบ้านก็ทำการรักษาตนเอง จากการใช้สมุนไพรโดยที่ใครมีความรู้ด้านการใช้สมุนไพรชนิดใดก็ให้คำแนะนำแก่คนอื่น ๆ เมื่อมีอาการเคล็ดคัดคยอกก็จะไปหาหมอป่าได้แก่ พระ และ ผู้มีความรู้ด้านเป่า การทำคลอดก็จะอาศัยหมอคำแยที่อยู่ในหมู่บ้าน ถ้าเจ็บหนักจริงๆ ก็จะนำคนเจ็บขึ้นเกวียนไปหาหมอในตัวเมือง ปัจจุบันชาวบ้านมะค่ามีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสาธารณสุขมากขึ้น เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะเข้ารับการรักษาจากสถานีนอนามัยและโรงพยาบาล ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นด้านสาธารณสุข

C3-ประเพณีและวัฒนธรรม ที่ชาวบ้านมะค่าได้สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ คือ การปฏิบัติศาสนากิจร่วมกันทุกวันพระ ทำบุญใส่บาตรทุกวัน และยังมีกิจกรรมรวมกันเกี่ยวกับงานประเพณีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น และมีความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ ความเชื่อต่อการผลิต การทำขวัญข้าวหรือการเลี้ยงผีไร่ ผีนา ทำก่อนที่จะลงปักดำและตอนที่เสร็จเอาข้าวขึ้นยุ้งแล้วและสำหรับงานบุญต่างๆ เหมือนกับประเพณีชาวพุทธเรียกงานบุญ 12 เดือน

ตารางที่ 4.3 ประเพณีชาวพุทธที่เรียกงานบุญ 12 เดือน

ประเพณี	เดือนตามปฏิทินชาวบ้าน	เดือนตามปฏิทินสากล
งานผ้าป่า	เดือนนี้	เดือนมกราคม
-	เดือนสาม	เดือนกุมภาพันธ์
-	เดือนสี่	เดือนมีนาคม
งานสงกรานต์	เดือนห้า	เดือนเมษายน
-	เดือนหก	เดือนพฤษภาคม
-	เดือนเจ็ด	เดือนมิถุนายน
เข้าพรรษา	เดือนแปด	เดือนกรกฎาคม
-	เดือนเก้า	เดือนสิงหาคม
งานกระยาสาท	เดือนสิบ	เดือนกันยายน
ออกพรรษา	เดือนสิบเอ็ด	เดือนตุลาคม
ลอยกระทง	เดือนสิบสอง	เดือนพฤศจิกายน
งานเทศมหาราชดิ	เดือนอ้าย	เดือนธันวาคม

แหล่งที่มา : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน(บร.1) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา (กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

C4-ผู้นำและการเมืองการปกครอง การดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในอดีตจนถึงปัจจุบัน

1. นาย ม่วง อุดมโพธิ์ พ.ศ. 2463 – 2467
2. นาย คัด อุดมโพธิ์ พ.ศ. 2467 – 2477
3. นาย แป่ จันทรวีวัฒน์ พ.ศ. 2477 – 2490
4. นาย ถนอม สนธิพงษ์ พ.ศ. 2490 – 2522
5. นาย จำเนียร จันทรโพธิ์ พ.ศ. 2522 – 2528
6. นาย พะวง คอกระโทก พ.ศ. 2528 – 2531
7. นาย จำเนียร จันทรโพธิ์ พ.ศ. 2531 – ปัจจุบัน

คณะกรรมการหมู่บ้านมะค่าในปัจจุบันมีดังนี้

1. นาย จำเนียร จันทรโพธิ์ กำนันตำบลบ้านโพธิ์
2. นาย ไฉยา กลัดกลาง การวัดรำนันและประธานฝ่ายป้องกัน
3. นาย ณรงค์ วิวัฒน์รียง ประธานฝ่ายปกครอง
4. นาย ก้อน งอกโพธิ์ ประธานฝ่ายพัฒนา
5. นาง รัญจวน ศรีมะเริง ประธานฝ่ายสาธารณสุข

6. นาย ปราโมทย์ สิริพิงษ์	ประธานฝ่ายการคลัง
7. นาย จุน จ่างโพธิ์	ประธานฝ่ายเกษตร
8. นาย ทอง หยุคโรสง	ประธานฝ่ายสวัสดิการและสังคม
9. นาง ลำลี สอนธิถนอมวงศ์	ประธานฝ่ายสตรีแม่บ้าน
10. น.ส. นพวงค์ ถมโพธิ์	ประธานฝ่ายเยาวชน
11. นาย อนุพงษ์ จันทรโพธิ์	เลขานุการ

C5-การรวมกลุ่ม หรือการจัดตั้งกลุ่ม

ปัจจุบันหมู่บ้านมะค่ามีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มอาชีพดังต่อไปนี้

กลุ่มจักสานผักตบชวาและวัสดุธรรมชาติ กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือจักสานผักตบชวา เช่น กระจับปี่แบบต่างๆ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2543 ณ บ้านเลขที่ 104/2 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30310 มีสมาชิกจำนวน 16 คน โดยมี นางสมบุรณ์ จันทรโพธิ์ เป็นประธานกลุ่ม

กลุ่มตีมีด กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือ การตีมีด จอบ ขวาน เคียว ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2543 ณ บ้านเลขที่ 305 หมู่ที่ 6 ตำบล บ้านโพธิ์ อำเภอ เมือง จังหวัดนครราชสีมา 30310 มีสมาชิกจำนวน 10 คน โดยมีนายจรัส จอนโพธิ์ เป็นประธานกลุ่ม

กลุ่มดอกไม้จันทน์ กิจกรรมหลักของกลุ่ม คือ ทำดอกไม้จันทน์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 ณ บ้านเลขที่ 148 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30310 มีสมาชิกจำนวน 1 คน โดยมีนางรัฐจวน ศรีมะเร็ง เป็นประธานกลุ่ม

C6-ภูมิปัญญาชาวบ้าน

1. นาย สวัสดิ์ พิณศิริ อายุ 38 ปี เชี่ยวชาญด้านการขยายพันธุ์พืชและการเกษตรผสมผสาน มีประสบการณ์ 10 ปี ที่อยู่บ้านเลขที่ 263 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30310

2. นาง แหวน พันธุ์สูงเนิน อายุ 66 ปี เชี่ยวชาญด้านการนวดแผนโบราณ มีประสบการณ์ 40 ปี ที่อยู่ 72 หมู่ที่ 6 บ้านมะค่า ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30310

3. นาย จรัส จอนโพธิ์ อายุ 52 ปี เชี่ยวชาญด้านการตีมีด มีประสบการณ์ 29 ปี ที่อยู่ 305 หมู่ที่ 6 บ้านมะค่า ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30310

C7-สภาพเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านมะค่าส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง รองลงมาอาศัยอยู่กับพ่อแม่ การประกอบอาชีพบ้านมะค่าส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ ทำนา รองลงมาอาชีพรับจ้าง รับราชการ การใช้ที่ดินในการทำกินส่วนใหญ่มีที่ดินที่ใช้ในการทำกิน ตั้งแต่ 1-10ไร่ การใช้แรงงานส่วนใหญ่จะแรงงานในการผลิตโดยการใช้แรงงานคนในครอบครัว พันธุ์ข้าวที่ใช้ส่วน

ใหญ่เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าว ก.ข. ใหญ่ที่ใช้ส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยเคมี รองลงมาใช้ปุ๋ยคอก และปุ๋ยหมัก แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ใช้เงินที่เก็บออมเอาไว้มาก่อนเป็นทุน ยืมญาติพี่น้อง ยืมจาก ธกส. ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่จะเก็บเอาไว้กินเอง และมีบางส่วนแบ่งขายตามความจำเป็น การเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่ รองลงมาเลี้ยงเป็ด หมู อาชีพเสริมมีการปลูกผัก ติ่มมิ่ง จักสานผักคอบชวา ทำดอกไม้จันทน์ ทำน้ำยาล้างจาน

C8-ความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในหมู่บ้านมะค่ามีความสามัคคีกันมากจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดงานประจำปีที่วัดพนมวัน และงานทำบุญในวันต่างๆตามประเพณีทางศาสนา การเข้าร่วมประชุมในการจัดตั้งกองทุน จัดตั้งกลุ่มอาชีพ ด้านความซื่อสัตย์ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์จะเห็นได้จากการที่กู้ยืมเงินกองทุนแล้วมีการชำระคืนตามกำหนดเวลาและการยืมเงินกันเอง ส่วนการยกย่องคนทำความดีชาวบ้านยกย่องคนทำความดีกันมาก สังเกตจากเมื่อสมาชิกในหมู่บ้านคนไหนทำความดีชาวบ้านจะพูดถึงตลอด เช่นคนนั้นทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้านและคอยช่วยเหลือสังคมตลอด สมาชิกในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเวลาบ้านไหนมีงานบุญหรืองานประเพณีต่างๆชาวบ้านจะมาช่วยกันเป็นจำนวนมากทำให้เกิดความอบอุ่นและรักใคร่ปรองดองกันแม้ว่าบางครอบครัวจะมีสมาชิกไปทำงานต่างถิ่นที่ก็ยังมีการติดต่อกับครอบครัวอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีความเข้มแข็ง ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม สมาชิกในชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มติ่มมิ่ง กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากผักคอบชวา กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ ผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม เป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากสมาชิกมีความเชื่อถือและเกิดศรัทธาในตัวผู้นำ สมาชิกส่วนใหญ่จะเชื่อฟังปฏิบัติตามและเสียสละเพื่อส่วนรวมทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้มากขึ้นอย่างแน่นอน

4.2 ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่าโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่าโดยภาพรวมจะพิจารณาตามแนวความคิดเชิงระบบโดยแบ่งตามหน่วยระบบย่อย ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต

ปัจจัยนำเข้า (Input) ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่า ได้แก่

II-นโยบายของรัฐบาล เป็นนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

ทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

I2-ระเบียบแนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2544 และ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ(2544)

I3-การประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ประชาสัมพันธ์โดยสื่อในจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งการประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและการบริหารกองทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด

I4-คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกองทุน

ระดับชาติ มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบช.) มีหน้าที่ในการกำหนด นโยบาย แผนการดำเนินงาน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และตัวแทนประชาชนเป็นองค์ประกอบมีหน้าที่ในการปฏิรูประบบราชการ บูรณาการ การทำงานร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการชุมชนเมือง

ระดับจังหวัด มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบผลการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอและสนับสนุนการเตรียมความพร้อม ติดตามตรวจสอบ สนับสนุนด้านวิชาการ การจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการชุมชนเมือง พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย ตัวแทนของกลุ่มองค์กรประชาชน และประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งได้มาโดยวิธีชาวบ้านเลือกกันเองในหมู่บ้าน หรือชุมชน จำนวน 15 คน

I5-คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่างๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด โดยทางหมู่บ้านมะคามีกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดังต่อไปนี้

มีการจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านส่งตัวแทนครอบครัวละ 1 คนเข้าร่วมเวทีประชาคม โดยจะต้องมีจำนวนชาวบ้านมาร่วม 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนให้พิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกำหนดไว้ ดังนี้ เป็นผู้ที่มีอยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือไร้ความสามารถ

ไม่เคยรับโทษจำคุกเว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุกไม่เคยถูกไล่ออกหรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จำนวน 15 คน

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนนั้น ให้มีการสมัครในที่ประชุม โดยให้สมัครเป็นทีม ทีมละ 15 คน หากมีมากกว่า 1 ทีม ต้องมีการลงคะแนนเสียงเพื่อหาทีมที่มีคะแนนมากที่สุดเป็นคณะกรรมการกองทุนโดยทีมของนายธานี เชยโพธิ์ได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและได้ตั้งชื่อกลุ่มว่า “กองทุนยั่งยืน” ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 6 ต. บ้านโพธิ์ อ. เมือง จ. นครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30310 โทรศัพท์ 044-206125 ซึ่งปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 13 คน โดยมีรายชื่อและตำแหน่งดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 3

16-เงิน 1 ล้านบาท คือ เงินจำนวน 1 ล้านบาทที่ทางกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้รับจัดสรรจากทางรัฐบาล โดยกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จวันที่ 3 กรกฎาคม 2544 และได้รับโอนเงินในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

17-เงินที่ผู้กู้ชำระคืน คือ เงินที่สมาชิกผู้กู้ได้นำไปหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนหรือตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้แล้วต้องส่งชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยคืนให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามที่ได้ตกลงกันไว้

18-ผู้สมัครขอกู้ คือ สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินให้ยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษา

ของบุตรบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน แล้วคณะกรรมการกองทุนจะพิจารณาตามความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ในการขอกู้ว่าสมควรอนุมัติหรือไม่

I9-ทุนสะสมของหมู่บ้าน เป็นเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝากสัจจะ เงินรับฝาก เงินค่าหุ้น เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก และเงินอื่นๆ เช่น เงินบริจาค ฯลฯ

กระบวนการ (Process) ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่า ได้แก่

P1-การจัดทำระเบียบกองทุน คือ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ทางกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้จัดทำขึ้นประกอบด้วย หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป หมวดที่ 2 คณะกรรมการ หมวดที่ 3 กองทุน และสมาชิกกองทุน หมวดที่ 4 การกู้ยืมเงินกองทุน หมวดที่ 5 การทำบัญชี และการตรวจสอบ (โปรดดูละเอียดในภาคผนวก)

P2-การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นแบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงของหมู่บ้านนั้นๆ ดังนั้นคณะกรรมการกองทุนจะต้องจัดเตรียมเอกสารและหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับความพร้อมของหมู่บ้านในเรื่องของระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับการรับสมาชิก การรับเงิน การจ่ายเงิน การกู้ยืมเงิน ชำระคืนเงินกู้ การจัดทำบัญชี การตรวจสอบภายใน ด้านทุนสำหรับดำเนินการของกลุ่มอาชีพ องค์กรต่างๆ ด้านแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนให้มีการหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

P3-ระบบบัญชีกองทุน คือ การจัดทำบัญชีเกี่ยวกับ เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝากสัจจะ เงินรับฝาก เงินค่าหุ้น เงินที่ให้กู้ เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ดอกเบี้ย รายรับ รายจ่าย งบดุล ฯลฯ

P4-การรับสมัครสมาชิก ต้องยื่นคำร้องขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมะค่าเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกองทุน มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน เป็นผู้ที่คณะกรรมการของกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก ต้องอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 10 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุนจึงสามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้

โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะบุคคล กลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิกเมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกจะต้องชำระเงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า ทางคณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกทั้งที่เป็นรายบุคคล กลุ่มและหรือองค์กรชุมชนเป็นรายละ 50 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาเข้าเป็นสมาชิก และจะต้องชำระภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน เงินฝากตั้งจะสมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากตั้งจะทุกเดือน ๆ ละเท่า ๆ กัน ในวงเงินไม่ต่ำกว่า 30 และสูงสุดไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน ทุกวันที่ 10 ของเดือน และสามารถเพิ่มจำนวนเงินฝากตั้งจะได้ปีละ 1 ครั้ง พร้อมกันนี้สมาชิกสามารถถอนและปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิกเงินรับฝากสมาชิกสามารถนำเงินมาฝากไว้กับกองทุนได้ในวงเงินสูงสุดไม่เกินรายละ 1,000 บาท โดยสามารถฝากได้ไม่จำกัดจำนวนในหนึ่งเดือน และจะถอนได้ไม่เกินหนึ่งครั้งต่อเดือน โดยจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 5 ต่อปีหุ้นๆหนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท สมาชิกแรกเข้าตาม จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 10 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 50 หุ้น โดยสามารถชำระค่าหุ้นและเพิ่มหุ้นได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน อัตราดอกเบี้ยเงินฝากตั้งจะ ร้อยละ 12 บาท ต่อปี ค่าปรับในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 2 บาทต่อเดือน

P5-การหมดสภาพหรือพ้นสภาพจากการสมาชิก ของกองทุนหมู่บ้านมะค่าด้วยตามเหตุต่างๆดังต่อไปนี้ เมื่อตาย ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงคนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับไว้

P6-การทำทะเบียนสมาชิก การทำทะเบียนที่เกี่ยวกับสมาชิกผู้กู้โดยทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้จัดทำขึ้น เพื่อความสะดวกในการบริหารงานซึ่งแยกออกเป็น สมาชิกรายบุคคล รายกลุ่มหรือรายองค์กรชุมชน

P7-การคัดเลือกผู้กู้ เป็นการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้กับผู้กู้ คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก กรณีกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้ ประเภทการกู้ยืมสมาชิกสามารถขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังนี้ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกประสงค์จะขอกู้เงิน จะต้องทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน

โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน วงเงินกู้ยืมนั้นคณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติรายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาทในกรณีคณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท คณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินห้าหมื่นบาทถ้วน การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้คณะกรรมการกองทุนกำหนดไว้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกคือร้อยละ 1 ต่อเดือน ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อย 2 ต่อเดือน หรือจะต้องถูกตัดสิทธิจากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านภายในเวลาหนึ่งปี การกำหนดระยะเวลาการชำระคืน ทางคณะกรรมการกองทุนมีการกำหนดระยะเวลาเป็น รายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน รายปี โดยให้ผู้กู้เลือกเองว่ามีความสามารถในการชำระคืนในช่วงไหน การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

P8- การโอนเงินให้ผู้กู้ เมื่อทางคณะกรรมการกองทุนได้อนุมัติเงินกู้แก่สมาชิกผู้กู้แล้ว คณะกรรมการจะแจ้งให้สมาชิกผู้กู้ทราบ สมาชิกผู้กู้จะต้องทำการเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารออมสิน สาขาที่กองทุนมีบัญชีเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลอยู่แล้วนำหมายเลขบัญชีมาให้คณะกรรมการกองทุน จากนั้นคณะกรรมการส่งหมายเลขบัญชีพร้อมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกู้เงินให้กับทางธนาคารออมสิน เมื่อทางธนาคารได้รับเอกสารการกู้เงินก็จะทำการ โอนเข้าบัญชีผู้กู้ตามที่ทางคณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้

P9- การรับชำระหนี้ เมื่อสมาชิกผู้กู้ครบกำหนดเวลาชำระเงินคืนสมาชิกต้องไปขอใบชำระเงินคืนจากคณะกรรมการกองทุน โดยคณะกรรมการจะออกใบชำระให้แก่สมาชิกผู้กู้ 1 ชุด ใบใบชำระ 1 ชุดจะมี 3 แผ่น สมาชิกผู้กู้จะต้องนำใบชำระ ไปที่ธนาคาร แล้วเขียนใบฝากเงินเข้าบัญชีของสมาชิกผู้กู้ตามจำนวนเงินที่ต้องชำระให้กับกองทุน แล้วจากนั้นสมาชิกผู้กู้ต้องเขียนใบถอนเงินจากบัญชีของสมาชิกผู้กู้เอง โอนเข้าบัญชีกองทุนตามจำนวนเงินที่ต้องชำระให้กับกองทุน เมื่อโอนเสร็จแล้วทางธนาคารจะเก็บใบเสร็จไว้ 1 ใบ ให้สมาชิก 2 ใบ สมาชิกเก็บไว้เอง 1 ใบ และต้องนำใบเสร็จมาให้คณะกรรมการ 1 ใบ เพื่อให้ไว้เป็นหลักฐานว่าสมาชิกได้ชำระเงินคืนเรียบร้อยแล้ว

P10- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ กองทุนหมู่บ้านมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ความจำเป็นเร่งด่วน หรือการประกอบอาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การต้มถั่ว การจักสานผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาอีกทั้งยังมีการแนะนำวิธีทำธุรกิจให้

กับสมาชิกผู้กู้ที่จะนำเงินไปดำเนินการประกอบอาชีพใหม่ๆ เช่น การทำดอกไม้จันทน์ การทำน้ำยา ถ้างาน ฯลฯ

P11-การช่วยหาตลาด กองทุนหมู่บ้านมะค่าเมื่อมีการส่งเสริมสนับสนุนและแนะนำ วิธีทำธุรกิจก็ต้องมีการจัดหาตลาดรองรับ โดยจะมีการจัดตลาดชุมชนขึ้น จัดทำศูนย์สาธิตประจำ ตำบล มีการติดต่อกับส่วนราชการ องค์กรชุมชน บริษัท ห้างร้านต่างๆ เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ ต่างๆของชาวบ้าน ได้เป็นรู้จักกันมากขึ้น

P12-การตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน กองทุนต้องจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของ กองทุนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และตีประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้ บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ รายรับและรายจ่ายของ กองทุน สิ้นทรัพย์และหนี้สินของกองทุน คณะกรรมการกองทุนต้องตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการสนับสนุน เพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะการ เงินและผลการดำเนินงานของกองทุนทุก 3 เดือนและทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดง บัญชีกำไร ขาด ทุนและงบดุล ในบัญชีมาล่วงหน้าภายใน 120 วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

P13-การจัดผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีดังต่อไปนี้

1. เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 20
2. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละ 10
3. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 3
4. เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
5. เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 5
6. เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
7. เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ 10
8. เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 15
9. อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 17

ผลผลิต (Output) ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่า ได้แก่

O1-จำนวนสมาชิกกองทุน คือ จำนวนสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านมะค่าทั้งหมดตั้งแต่เมื่อ เริ่มจัดตั้งกองทุนจนถึงปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 112 คน เป็นชาย 42 คน เป็นหญิง 70 คน

O2-จำนวนผู้ได้กู้ คือ จำนวนสมาชิกได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมะค่าตั้งแต่เมื่อเริ่มจัดตั้ง กองทุนจนถึงปัจจุบันมีสมาชิกที่ได้กู้เงินทั้งหมด 64 คน

O3-ยอดเงินให้กู้ คือ จำนวนยอดเงินที่ทางกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้จ่ายให้กับมีสมาชิกที่ได้กู้เงินตั้งแต่เมื่อเริ่มจัดตั้งกองทุนจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวนเงิน 1,380,000 บาท (ยอดที่ให้กู้เกินหนึ่งล้านบาทเนื่องจากทางกองทุนได้เอาดอกเบี้ยที่ได้ปล่อยกู้ด้วย)

O4-จำนวนผู้ชำระเงินตามกำหนด คือจำนวนผู้ชำระเงินคืนตามกำหนดทั้งที่เป็นรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน ตั้งแต่เมื่อทางกองทุนเริ่มให้กู้จนถึงปัจจุบันมีจำนวนผู้ชำระเงินคืน ตามกำหนด รวมทั้งหมด 30 ราย

O5-ยอดเงินผู้ชำระคืนตามกำหนด คือ ยอดเงินผู้ชำระคืนตามกำหนดทั้งที่เป็นรายเดือน ราย 3 เดือน และราย 6 เดือน ตั้งแต่เมื่อทางกองทุนเริ่มให้กู้จนถึงปัจจุบันเป็นจำนวนเงินทั้งหมด 465,863 บาท

O6-การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ โดยทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีวัตถุประสงค์ในการให้สมาชิกกู้เงิน ไปพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

O7-ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง เมื่อสมาชิกได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนทำให้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

O8-ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นที่ผลมาจากนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านในการรวมตัวกันจัดเวทีประชาคมในการเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสามัคคีกัน โดยมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ขึ้นทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นหมู่คณะและในหมู่บ้าน

O9-กองทุนสะสม คือ เป็นเงินที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้รับจัดสรรจากดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการให้สมาชิกกู้เงิน ไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยเป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนในอัตราร้อยละ 10

O10-ชื่อเสียงของชุมชน เมื่อประชาชนในหมู่บ้านความสามัคคีและเข้มแข็งก็ทำให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่มจึงทำให้หมู่บ้านผลงานเกิดขึ้นได้กระจายออกไป ทำให้ประชาชนของหมู่บ้านอื่นๆ ได้รับรู้ถึงผลงานที่เกิดขึ้น เช่น กลุ่มคีมีด กลุ่มจักสานฝักคบชาและวัสดุธรรมชาติ กลุ่มดอกไม้จันทร์

4.3 ผลการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมของผู้ดูแลราย

4.3.1 การประเมินบริบทของผู้ดูแลรายการในทำการดำเนินงานแบ่งตามกลุ่มอาชีพดังนี้
ตารางที่ 4.4 กลุ่มอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า

ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	อาชีพหลัก	คู่ไปทำอาชีพ	รายได้/เดือน	ประสบการณ์
1.นาง สำราญ รุ่งมะเวริง	ป.4	200,000	รถส.	เกษตร	ตัดเย็บเสื้อผ้า	3,000	4 ปี
2.นาง เสน่ห์ ไบจูหลือม	ป.6	800,000	-	ค้าขาย	ตัดเย็บเสื้อผ้า	5,000	13 ปี
3.นาง จารัต เนิคโธสง	ป.4	150,000	-	ค้าขาย	ตัดเย็บเสื้อผ้า	4,000	3 ปี
4.นาง สุรีย์ ป่านปรีชา	ป.6	180,000	-	ค้าขาย	ตัดเย็บเสื้อผ้า	5,000	6 ปี
5.นาง สมนึก จ่างโพธิ์	ป.6	200,000	-	ค้าขาย	ขายเสื้อผ้า	3,000	4 ปี

แหล่งที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา
(กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

ตารางที่ 4.5 กลุ่มคีมัด

ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	อาชีพหลัก	คู่ไปทำอาชีพ	รายได้/เดือน	ประสบการณ์
1.นาย จารัต จอนโพธิ์	ป.4	250,000	-	เกษตร	คีมัด	4,000	15 ปี
2.นาง นาค เขยโพธิ์	ป.4	150,000	-	ค้าขาย	คีมัด	4,000	11 ปี
3.นาย มานพ จันทรโพธิ์	ป.4	300,000	-	เกษตร	คีมัด	5,000	14 ปี
4.นาย สุรินทร์ จอกโพธิ์	ป.4	200,000	รถส.	รับจ้าง	คีมัด	4,000	9 ปี
5.นาง ชื่น ป่านปรีชา	ป.4	250,000	-	เกษตร	คีมัด	3,000	10-ปี
6.นางสมบุรณ์ จันทรโพธิ์	ป.4	400,000	รถส.	เกษตร	คีมัด	4,000	12 ปี
7.นาย ธิบ จันทรโพธิ์	ป.4	200,000	-	เกษตร	คีมัด	3,000	8 ปี

แหล่งที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา
(กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

ตารางที่ 4.6 กลุ่มเลี้ยงสัตว์

ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	อาชีพหลัก	คู่ไปทำอาชีพ	รายได้/เดือน	ประสบการณ์
1.นายสมเกียรติ จันทรโพธิ์	ป.6	120,000	รถส.	เกษตร	เลี้ยงวัว	-	18 ปี
2.นาง ประกอบ จองโพธิ์	ป.4	200,000	รถส.	รับจ้าง	เลี้ยงโค	-	13 ปี
3.นาง อุไร บรรพสุวรรณ	ป.4	150,000	รถส.	เกษตร	เลี้ยงไก่	3,000	7 ปี
4.นาง ตุ๊กฉญา แสงพง	ป.4	100,000	-	เกษตร	เลี้ยงไก่	3,500	5 ปี
5.น.ส. วัน เจริญโพธิ์	ป.6	140,000	-	เกษตร	เลี้ยงไก่	3,000	3 ปี
6.นาง รัดนา ขวนสนิท	ปวส.	300,000	รถส.	รับราชการ	เลี้ยงไก่	6,000	4 ปี
7.นาง หทัยกาญจนา คูมนอก	ป.4	200,000	-	เกษตร	เลี้ยงปลา	-	6 ปี
8.น.ส.สำริง ปุ่นโพธิ์	ป.6	100,000	รถส.	เกษตร	เลี้ยงไก่	3,000	2 ปี
9.นาง สาลี สิทธิถนอมวงศ์	ป.6	100,000	-	เกษตร	เลี้ยงหมู	-	5 ปี

แหล่งที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา
(กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

ตารางที่ 4.7 กลุ่มค้าขาย

ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	อาชีพหลัก	คู่ไปทำอาชีพ	รายได้/เดือน	ประสบการณ์
1.นาง ปราจิณี จำทศเจริญ	ป.4	100,000	ธกส.	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	3 ปี
2.นาง บุญเรือน นารายรักษ์	ป.4	160,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	2 ปี
3.นาง ทองม้วน กระจ่างโพธิ์	ป.6	120,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	2 ปี
4.น.ส. ทวี เสริมโพธิ์	ม.3	100,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	1 ปี
5.นาง ประจักษ์ กระจ่างโพธิ์	ป.6	160,000	ธกส.	เกษตรกร	ค้าขาย	4,000	2 ปี
6.นาย จำเนียร จันทร์โพธิ์	ม.3	1,000,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	10 ปี
7.นาง สัจจ สิริบุตร	ป.6	120,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	4,000	1 ปี
8.นาง นุชนาท คุ่มทอง	ป.6	100,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	2 ปี
9.นาง จำรัส จันทร์โพธิ์	ป.6	100,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	5,000	3 ปี
10.นาย มี จำโพธิ์	ป.6	200,000	ธกส.	เกษตรกร	ค้าขาย	3,000	2 ปี
11.นาง แม้น อุบลโพธิ์	ม.3	160,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	4,000	4 ปี
12.นาง วัน กุมมา	ป.6	100,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	8 ปี
13.นาง ระเบียบ นอนโพธิ์	ป.6	200,000	ธกส.	เกษตรกร	ค้าขาย	3,000	5 ปี
14.นาง ชุมเสน จันทร์โพธิ์	ม.6	140,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	4,000	8 ปี
15.ส.ค.ค. บดินทร์ จุมพลพงษ์	ม.6	800,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	3 ปี
16.นาง ถวิล ร่วมกระโทก	ป.6	200,000	-	ค้าขาย	ค้าขาย	3,000	4 ปี

แหล่งที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา
(กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

ตารางที่ 4.8 กลุ่มอาชีพทำนา

ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	อาชีพหลัก	ผู้ไปทำอาชีพ	รายได้/เดือน	ประสบการณ์
1.นาง อรุณ จินสระน้อย	ป.4	130,000	-	เกษตร	ทำนา	-	20 ปี
2.นาง คำมูล ภูมิโพธิ์	ป.4	100,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	24 ปี
3.นาย รวย นอนโพธิ์	ป.4	250,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	28 ปี
4.นาย สมพงษ์ รวมกระโทก	ป.4	200,000	-	เกษตร	ทำนา	-	16 ปี
5.นาง สมชิน ทิพย์มะเริง	ป.4	700,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	13 ปี
6.นาย อรรถพล จันทร์โพธิ์	ป.4	120,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	22 ปี
7.นาง ทองคำ นวนกลาง	ป.4	100,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	18 ปี
8. นาง เสงี่ยม นามมะเริง	ป.4	200,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	15 ปี
9.น.ส. สำเนียง สุทเรืองกุล	ป.4	120,000	รถส.	รับจ้าง	ทำนา	-	11 ปี
10.นาย จูน อ่างโพธิ์	ป.6	200,000	-	เกษตร	ทำนา	-	17 ปี
11.นาย สมพงษ์ ณะนะขงค์	ป.4	180,000	-	เกษตร	ทำนา	-	9 ปี
12.นาง ปลานู๋ กาดกลางคอน	ป.4	100,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	28 ปี
13.นาง วิไลร์คัม กระอ่างโพธิ์	ป.6	250,000	-	เกษตร	ทำนา	-	9 ปี
14.นาง แถม นิลมะเริง	ป.4	100,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	12 ปี
15.นาย แเค็ด ไกรพะเนา	ป.4	120,000	รถส.	เกษตร	ทำนา	-	16 ปี
16.นาง อองนุช สุทธะ	ป.4	100,000	รถส.	เกษตร	ทำไร่	-	10 ปี
17.นาง สายัณห์ จันทร์โพธิ์	ป.4	150,000	รถส.	เกษตร	ทำสวน	-	13 ปี
18.นาย เสนอ ศิลสมบุรณ์	ป.6	100,000	รถส.	เกษตร	ทำสวน	-	19 ปี
19.นาย สมพงษ์ เขียนโพธิ์	ป.6	120,000	-	เกษตร	ทำนา	-	18 ปี

แหล่งที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

(กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

ตารางที่ 4.9 กลุ่มอาชีพอื่นๆ

ชื่อ-สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	อาชีพหลัก	ผู้ไปทำอาชีพ	รายได้/เดือน	ประสบการณ์
1.นาย ทองพูน พรหมทอง	ป.4	100,000	-	รับจ้าง	รับซื้อของเก่า	3,000	12 ปี
2.นาง นงนุช เกาโพธิ์	ม.3	200,000	-	ธุรกิจส่วนตัว	เสริมสวย	4,000	7 ปี
3.นาย ธานี เขยโพธิ์	ม.6	1,500,000	-	ธุรกิจส่วนตัว	ทุนสำรอง	-	18 ปี
4.นาง ประนอม เขยโพธิ์	ม.3	1,000,000	-	ธุรกิจส่วนตัว	ขายหินทราย	-	12 ปี
5.น.ส.นัยนา จอนโพธิ์	ม.3	200,000	-	ธุรกิจส่วนตัว	เสริมสวย	4,000	6 ปี
6.นาง พนิดา ปลอดกลาง	ป.ตรี	300,000	-	ธุรกิจส่วนตัว	ถ่ายเอกสาร	5,000	4 ปี
7.นาง สัมพันธ์ ไบโพธิ์	ป.6	100,000	-	ค้าขาย	รับเหมาต่างๆ	-	5 ปี
8.นาง สายใจ บุญญาสุนันธ์	ป.6	150,000	-	ธุรกิจส่วนตัว	รับเหมาต่างๆ	-	6 ปี

แหล่งที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

(กุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ. 2545)

หมายเหตุ : ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละราย แต่ตัวเงินซึ่งเป็นการประเมินของผู้

วิจัยตามราคาตลาดในเดือนกุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ.2545

โดยภาพรวมแล้วบริบทผู้ดูแลแต่ละรายแสดงให้เห็นความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ คือ ความรู้ส่วนใหญ่ของชาวบ้านมะค่าจบการศึกษาภาคบังคับ ทรัพย์สินส่วนใหญ่ที่มีอยู่ถือว่าอยู่ในขั้นปานกลางพอมีอยู่กิน มีบ้านเรือนและที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ด้านหนี้สินส่วนมากจะเป็นหนี้ ธกส. รองลงมาเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำนา รองลงมาเป็นการค้าขายและกลุ่มอาชีพต่างๆ เงินที่สมาชิกกู้ไปส่วนใหญ่จะนำไปทำนาและค้าขาย รายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้านอยู่ระหว่าง 3,000-4,000 บาทต่อเดือน ส่วนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่จะ ได้มาจากการเรียนรู้ในการทำงานที่ได้มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย

4.3.2 การประเมินตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าในการดำเนินกิจกรรมของผู้ดูแลรายพิจารณาจากตัวชี้วัดสำคัญ 5 ตัว ตัวชี้วัดดังกล่าวในกรณีของผู้ดูแลรายจะนำเสนอในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลราย

กลุ่มอาชีพ	เงินกู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม	เงินอื่นๆ	สถานที่+วัสดุคิ	เทคนิค	แรงงาน
กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า (มีสมาชิก 5 คน)	26,000	ส่วนใหญ่สมาชิก กลุ่มนี้จะมีเป็นของตัวเองแล้วแต่ถ้าต้องใช้เงินเพิ่มก็จะ ยืมญาติพี่น้องก่อนถ้าไม่ได้ก็ต้องยืมจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ	สถานที่ในการประกอบธุรกิจคือที่บ้านของตัวเองและ วัสดุคิที่ไว้จะซื้อที่แหล่งผลิตโดยตรงจากโรงงานจากตลาดค้าในกรุงเทพฯ เช่นย่านตลาดสี่พัน โบบี้ เป็นต้น และซื้อจากบริษัทห้างร้านที่ขายปลีกตามท้องตลาดทั่วไป	ได้เรียนรู้จากสถานที่ประกอบการที่รับสอนฝึกอบรมและประสบการณ์ได้เรียนรู้มาจากที่ทำงานแล้วออกมาทำเป็นธุรกิจของตนเอง	กำลังแรงงานที่ส่วนใหญ่จะเป็นตัวเอง และจาก สมาชิกในครัวเรือนบางครั้งก็จ้างลูกจ้างเพียงคนหรือสองคนบางทีก็เหมาให้เขาทำ
กลุ่มตีมีด (มีสมาชิก 7 คน)	18,572	สมาชิกกลุ่มตีมีดส่วนใหญ่แล้วจะมีเงินเป็นของตนเองเพียงบางส่วนในกรณีต้องใช้เงินเพิ่มก็จะยืมญาติพี่น้องบ้างหรือกู้ยืมจากธกส. และยืมจากแหล่งเงินกู้นอกระบบในยามฉุกเฉินจริงๆ	สถานที่ในการประกอบกิจกรรมตีมีดส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในบริเวณบ้านและที่ของตัวเอง ส่วนวัสดุคิที่ใช้ เช่น เหล็กก็จะหาซื้อจากโรงงานทำเหล็กจากร้านรับซื้อของเก่าบ้างหรือร้านขายเหล็กทั่วไป ส่วนถ่านซื้อจากอำเภอจ๊กราชโดยจะสั่งมาทีละมาก ๆ แล้วก็นำมาแบ่งกันอีกที่ส่วนเครื่องมือจะซื้อตามท้องตลาด	เทคนิควิธีทำส่วนใหญ่จะได้ รับการสืบทอดมาจากปู่ยาคา ขยหรือคนรุ่นก่อนๆและเรียนรู้เพิ่มเติมจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม	กำลังแรงงานส่วนใหญ่จะใช้แรงงานในครัวเรือนของตัวเองเป็นหลักแต่ก็มีที่ ต้องจ้างคนมาช่วยทำเป็นบางครั้งบางคราวคือเฉพาะเวลาที่มีออเดอร์เข้ามา มากๆ

(ต่อหน้า 49)

กลุ่มอาชีพ	เงินกู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม	เงินอื่นๆ	สถานที่+วัตถุประสงค์	เทคนิค	แรงงาน
กลุ่มเลี้ยงสัตว์ (มีสมาชิก 9 คน)	18,890	สมาชิกของกลุ่มนี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นเงินของตัวเองและรองลงมาก็ยืมจากญาติพี่น้อง จกรกส. และกู้เงินนอกระบบ	สถานที่ในการประกอบอาชีพก็จะเป็นที่บ้านและที่ของเจ้าของ ส่วนพันธ์สัตว์ได้จากการซื้อมาก่อนแล้วก็ขยายพันธ์ต่อส่วนวัตถุประสงค์และอาหารก็จะซื้อตามท้องตลาด	เทคนิควิธีก็ได้เรียนรู้มาจากคนรุ่นก่อนๆ และจากประสบการณ์จากที่ตัวเองได้ทำมาและคำแนะนำจากส่วนราชการที่ให้การส่งเสริมในการประกอบอาชีพ	ส่วนใหญ่แรงงานที่ใช้คือตัวเจ้าของและแรงงานสมาชิกในครัวเรือนเป็นหลัก
กลุ่มค้าขาย (มีสมาชิก 16 คน)	26,563	สมาชิกกลุ่มค้าขายส่วนใหญ่แล้วจะมีเงินเป็นของตนเองและยืมญาติพี่น้องบ้างหรือกู้ยืมจากธกส.และยืมจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ	สถานที่ในการประกอบอาชีพก็จะเป็นที่บ้านและสถานที่ของเจ้าของเอง ส่วนสินค้าและวัตถุดิบต่างๆได้จากการซื้อหาตามบริษัท ห้าง ร้าน ตลาด เป็นต้น	เทคนิควิธีในการค้าขายส่วนใหญ่จะได้มาจากการประสบการณ์ต่างๆที่ผ่านมา และได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากที่ทำงานแล้วออกมาทำเป็นธุรกิจของตนเอง	กำลังแรงงานส่วนใหญ่แล้วจะใช้แรงงานตัวเองและแรงงานสมาชิกภายในครอบครัวเป็นหลักและมีเพียงไม่กี่รายที่จ้างลูกจ้างมาช่วยขาย
กลุ่มทำนา (มีสมาชิก 19 คน)	19,211	สมาชิกของกลุ่มนี้ส่วนใหญ่แล้วจะกู้เงินจาก ธกส.มาเป็นเงินทุนในการทำนา และรองลงมาก็ยืมจากญาติพี่น้อง และบางครั้งก็กู้เงินนอกระบบ	สถานที่ในการประกอบอาชีพก็จะเป็นที่นาของตนเอง ส่วนพันธ์ข้าวก็เป็นพันธ์ที่ตนเองเก็บไว้ทำพันธ์จากปีที่ผ่านๆมาเช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าว กข. เป็นต้น ส่วนปุ๋ยและยาฆ่าแมลงจะซื้อตามท้องตลาด	เทคนิควิธีในการทำนาส่วนใหญ่จะได้มาจากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษและได้จากการประสบการณ์ที่ผ่านๆมา และได้ศึกษาเพิ่มเติมจากหน่วยงานของทางราชการ	กำลังแรงงานส่วนใหญ่แล้วจะใช้แรงงานตัวเองและแรงงานสมาชิกภายในครอบครัวเป็นหลักและจ้างวานญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน

กลุ่มอาชีพ	เงินกู้เฉลี่ยต่อกลุ่ม	เงินอื่นๆ	สถานที่+วัตถุประสงค์	เทคนิค	แรงงาน
กลุ่มอื่นๆ (มีสมาชิก 8 คน)	23,750	สมาชิกของกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะยืม จากญาติพี่น้อง และผู้ เงินนอกระบบ	สถานที่ในการทำ ธุรกิจเป็นฟ.บ้าน และสถานที่ของคน เองส่วนวัตถุประสงค์ ต่างๆจะซื้อหาตาม บริษัท ห้าง ร้าน	เทคนิควิธีการ ส่วนใหญ่จะได้ มาจากประสบ การณ์ต่างๆที่ ผ่านมาและได้ ศึกษาเพิ่มเติม จากผู้รู้ในด้าน การทำธุรกิจ	กำลังแรงงานส่วน ใหญ่แล้วจะทำด้วย ตัวเองและสมาชิก ในครอบครัว เป็น หลัก

แหล่งที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) บ้านมะค่าหมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา
(กุมภาพันธ์ - กันยายนพ.ศ. 2545)

การประเมินโดยภาพรวมของปัจจัยนำเข้าแต่ละกลุ่มอาชีพพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้รับอนุมัติเงินให้สมาชิกกู้ไปทำกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน รวมเป็นจำนวนเงินทั้งหมด 1,380,000 บาท ส่วนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้กองทุนสมาชิกผู้กู้บางรายที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านแล้วไม่พอลงทุนก็ได้ไปกู้เงินจากญาติ พี่ น้อง ธนาคาร ธกส. หรือแหล่งเงินอื่นๆ ด้านสถานที่ในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่แล้วสถานที่ในการประกอบอาชีพของสมาชิกผู้กู้จะอยู่ภายในบ้านหรือสถานที่ของตนเอง ส่วนวัตถุประสงค์และวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพของสมาชิกผู้กู้ของบ้านมะค่าจะมีอยู่ภายในหมู่บ้าน และบางส่วนก็ได้มาจากแหล่งอื่นๆ เช่น กลุ่มจักสานผักตบชวาและวัชพรรณชาติส่วนใหญ่จะมีอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มตีมีดก็จะต้องซื้อเหล็กและถ่านจากแหล่งอื่น เทคนิควิธีทำงานของสมาชิกผู้ประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่จะมีเทคนิควิธีการทำงานมาจากการเรียนรู้สถานที่ทำงานและจากที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น กลุ่มจักสานผักตบชวาและวัชพรรณชาติ กลุ่มตีมีด ส่วนกลุ่มทำดอกไม้จันทร์ก็มาเรียนรู้จากสถานที่ทำงานของกลุ่ม กำลังทำงานในการประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่แล้วจะเป็นแรงงานตนเองและแก่สมาชิกในครัวเรือน ญาติ พี่ น้อง และเพื่อนบ้าน เป็นต้น

4.3.3 การประเมินตัวชี้วัดกระบวนการของผู้ดูแลรายกองทุนหมู่บ้านมะค่า

การประเมินตัวชี้วัดกระบวนการของผู้ดูแลรายจะพิจารณาในการดำเนินกิจกรรมตามกลุ่มอาชีพให้ความสนใจตัวแปรและตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ การทำกิจการถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี การวิเคราะห์ประเมิน

ผลการประเมินกลุ่มอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าส่วนใหญ่แล้วสถานที่ในการประกอบธุรกิจนั้นจะทำอยู่ที่บ้านของตัวเอง สำหรับการทำกิจการถูกวิธีนั้นก็จะทำตามที่ได้เรียนรู้ ได้ฝึกอบรม และประสบการณ์จากการประกอบธุรกิจ การหาตลาดที่ดีนั้นก็มีการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ องค์กรเอกชน บริษัท ห้าง ร้านต่างๆ เพื่อนำเสนอสินค้าที่ผลิตขึ้น ส่วนการจัดหาวัตถุดิบที่ดีนั้นได้มีการซื้อวัตถุดิบจากแหล่งผลิตโดยตรงจากโรงงาน จากตลาดผ้าในกรุงเทพฯ เช่น ย่านตลาดสำเพ็ง ตลาดโบ๊เบ๊ เนื่องจากจะซื้อได้ในราคาที่ถูกลงกว่าราคาขยับปลีกตามท้องตลาดทั่วไป สำหรับการทำบัญชีส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพียงการจดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบว่ามียรายจ่าย รายรับเท่าไรเท่านั้น คือจะไม่ได้ทำบัญชีตามมาตรฐานสากล การวิเคราะห์ประเมินก็ได้มีการวิเคราะห์ตลาดว่าในช่วงไหนควรจะผลิตอะไร เช่น อีกหนึ่งเดือนข้างหน้าจะมีการเปิดเรียน ก็ต้องผลิตเสื้อผ้าเกี่ยวกับนักเรียน เพราะว่านักเรียนต้องใช้กันมาก เป็นต้น

ผลการประเมินกลุ่มตีมีดส่วนใหญ่แล้วสถานที่ในการประกอบกิจกรรมจะอยู่ในบริเวณบ้านและที่ของตัวเอง การทำธุรกิจที่ถูกวิธีนั้นส่วนใหญ่จะตามที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และเรียนรู้เพิ่มเติมจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ส่วนการหาตลาดที่ดีนั้นก็มีการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ องค์กรเอกชน บริษัท ห้าง ร้านเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ เช่น เหล็กก็จะหาซื้อจากโรงงานทำเหล็กจากกรุงเทพฯ ส่วนถ่านซื้อจากอำเภอจักราชโดยการรวมกลุ่มกันซื้อเพราะว่าจะได้ราคาถูก สำหรับการทำบัญชีส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการจดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบว่า มียรายจ่าย รายรับเท่าไร การวิเคราะห์ประเมินก็ได้มีการวิเคราะห์ว่าช่วงไหนควรทำอะไรไปขายที่ไหน เช่น ช่วงฤดูเก็บเกี่ยวก็จะทำเฉียวไปขายให้กับชาวนา เป็นต้น

ผลการประเมินกลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่แล้วจะเลี้ยงอยู่ในบริเวณบ้านและที่ของตัวเอง สำหรับธุรกิจถูกวิธีส่วนใหญ่แล้วจะเลี้ยงตามปู่ ย่า ตา ยายที่เคยเลี้ยงกันมาตั้งแต่สมัยก่อน และเลี้ยงตามคำแนะนำของหน่วยงานส่วนราชการที่ให้การสนับสนุน รวมทั้งการเรียนรู้เพิ่มเติมจากข้อมูลทางหลักวิชาการต่างๆ ส่วนการหาตลาดที่ดีนั้นก็มีการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ องค์กรเอกชน ตลาดสด ตลาดนัดต่างๆ เพื่อนำไปขาย ส่วนการจัดหาวัตถุดิบนั้นก็ซื้อจากแหล่งผลิตโดยตรง สำหรับการทำบัญชีส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพียงการจดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบว่ามียรายจ่ายรายรับเท่าไร การวิเคราะห์ประเมินก็ได้มีการวิเคราะห์ว่าช่วงไหนตลาดต้องการมาก เช่น ช่วงเทศกาลตรุษจีนไปจะขายดีและมีราคาแพง

ผลการประเมินกลุ่มอาชีพค้าขายส่วนใหญ่ จะทำการค้าขายอยู่ที่บ้านของตัวเอง สำหรับการทำการกิจการภูมินั้นก็จะทำตามที่ได้เรียนรู้มาและประสบการณ์จากการประกอบธุรกิจ การหาตลาดที่คึกคักส่วนใหญ่แล้วลูกค้าจะเป็นชาวบ้านที่มาซื้อกันทุกวัน ส่วนการจัดหาวัตถุดิบที่คึกคัก ได้มีการซื้อวัตถุดิบจากห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ตลาดสด ตลาดนัด ต่างๆ สำหรับการทำบัญชีส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพียงการจดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบว่ามีรายจ่าย รายรับเท่าไร การวิเคราะห์ประเมินก็ได้มีการชาวบ้านมีความต้องการสินค้าประเภทไหน เช่น ในเดือนเมษายนจะประเพณีสงกรานต์ก็ต้องเตรียมสินค้าจำพวก แป้ง น้ำหอม ชันด์กน้ำ ปืนฉีดน้ำ เป็นต้น

ผลการประเมินกลุ่มทำนาส่วนใหญ่แล้ว สถานที่ในทำนาที่นาของตัวเอง การทำธุรกิจที่ภูมินั้นส่วนใหญ่จะตามที่ได้รับทราบมาจากบรรพบุรุษ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาและเรียนรู้เพิ่มเติมจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่มทำนาด้วยกัน ส่วนการหาตลาดที่คึกคักก็มีการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง โรงสีข้าว โรงรับจำนำข้าว(ในกรณีแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม) เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้บริษัท ห้าง ร้านต่างๆ ส่วนพันธุ์ข้าวก็เป็นพันธุ์ที่ตนเองเก็บไว้ทำพันธุ์จากปีที่ผ่านๆมา เช่น ข้าวหอมมะลิ ข้าว กข. หรือพันธุ์ที่ส่วนราชการให้การสนับสนุน ส่วนปุ๋ยและยาฆ่าแมลงจะซื้อกลุ่มสหกรณ์และตามท้องตลาดทั่วไป การวิเคราะห์ประเมินก็ได้มีการวิเคราะห์ว่าปีนี้สมควรจะทำหรือไม่ น้ำมีเพียงพอต่อการที่ทำนาหรือไม่

ผลการประเมินกลุ่มอาชีพการประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนใหญ่จะทำธุรกิจอยู่ที่บ้านของตนเอง สำหรับการทำการกิจการภูมินั้นก็จะทำตามที่ได้เรียนรู้มาและประสบการณ์จากการประกอบธุรกิจ การหาตลาดที่คึกคักส่วนใหญ่แล้วลูกค้าจะเป็นสมาชิกในหมู่บ้านที่มาใช้บริการ ส่วนการจัดหาวัตถุดิบที่คึกคัก ได้มีการซื้อจากห้างสรรพสินค้าร้านค้าต่างๆ สำหรับการทำบัญชีขึ้นอยู่ที่กิจการที่ทำนั้นๆ การวิเคราะห์ประเมินนั้นก็ขึ้นอยู่กับประเภทของกิจการนั้นๆ

โดยภาพรวมแล้วผลผลิตของผู้ดูแลรายส่วนใหญ่แล้วสมาชิกผู้ดูแลรายมีเทคนิคในการดำเนินธุรกิจตามที่ตนเองตามที่ได้รับทราบมาจากบรรพบุรุษ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเรียนรู้เพิ่มเติมจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม จากหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้อง ส่วนการหาตลาดที่คึกคักก็ได้มีการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ องค์กรเอกชน บริษัท ห้าง ร้านต่างๆ เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป ส่วนการจัดหาวัตถุดิบที่คึกคักส่วนใหญ่แล้วได้มีการซื้อวัตถุดิบจากแหล่งผลิตโดยตรง จากโรงงาน เนื่องจากจะซื้อได้ในราคาที่ถูกลงกว่ารายปลีกตามท้องตลาดทั่วไป สำหรับการทำบัญชีส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพียงการจดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบว่ามีรายจ่าย รายรับเท่าไร คือจะไม่ได้ทำบัญชีตามมาตรฐานสากล การวิเคราะห์ประเมินส่วนใหญ่ก็ได้มีการวิเคราะห์ว่าความเป็นไปได้ตามช่วงเวลานั้นขึ้นอยู่กับกิจการที่ดำเนินการนั้นๆ

4.3.4 การประเมินตัวชี้วัดผลผลิตของผู้ดูแลรายกองทุนหมู่บ้านมะค่า ในการประเมินตัวชี้วัดผลผลิตของผู้ดูแลรายจะพิจารณาภาพรวมของผู้ดูแลรายโดยแยกเป็น ผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง ผลกระทบทางอ้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลโดยตรงต่อ

จำนวนสมาชิกที่ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมะค่าทั้งหมด 64 คนซึ่งเป็นยอดเงินจำนวนเงิน 1,380,000 บาท (ยอดที่ให้กู้เงินหนึ่งล้านบาทเนื่องจากทางกองทุนได้เอาดอกเบี้ยที่ได้ปล่อยกู้ด้วย)

รายได้ของครอบครัว เมื่อสมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านแล้วนำเงินไปประกอบอาชีพแล้วมีผลกำไรทำให้มีรายได้มาช่วยเหลือครอบครัวทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลกระทบโดยตรง

อาชีพเดิม (หลักและรอง) ทำให้สมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในการขยายกิจการที่ตนเองได้ทำอยู่เดิมและผู้ที่จะดำเนินการประกอบอาชีพใหม่ จึงนับได้ว่าเป็นผลกระทบโดยตรงต่อสมาชิกผู้กู้และคนในหมู่บ้านมะค่า เพราะส่วนใหญ่ชาวบ้านมะค่าจะทำนาเป็นอาชีพหลักเนื่องจากมีสภาพพื้นที่เหมาะสมกับการทำการเกษตร อาชีพรองที่ทำได้แก่ การตีมีด จักสานผักตบชวา ค้าขาย

สมาชิกในครอบครัวเมื่อมีเงินมาประกอบอาชีพทำให้สมาชิกในครอบครัวมีงานทำมีรายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยารักษาโรค ส่วนทางด้านจิตใจคือ สามารถจับจ่ายใช้สอยซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น รถ โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้เพิ่มขึ้น

ผลกระทบทางอ้อม

สภาพความเป็นอยู่เมื่อสมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านแล้วนำเงินไปประกอบอาชีพทำให้ตัวเองและสมาชิกในครอบครัวมีงานทำ มีรายได้ ก็ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกันดี

หนี้สินของครอบครัว เมื่อสมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านแล้วนำเงินไปประกอบอาชีพแล้วมีผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจ ก็ทำให้มีความสามารถในการใช้หนี้ของครอบครัวได้

4.4 สรุปอภิปรายผลการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.4.1 วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่า บรรลุเป้าหมายมากน้อย เพียงใด ได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

1. การมีกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านมะค่ามีกองทุนอยู่แล้ว 3 กองทุน และมีกองทุนเพิ่มขึ้น มาใหม่อีก 1 กองทุน คือกองทุน 1 ล้าน ปัจจุบันหมู่บ้านมะค่ามีกองทุนทั้งหมด 4 กองทุน

2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านชาวบ้านมะค่าส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกองทุนเนื่องจากทางอนุกรรมการสนับสนุน ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบรวมทั้งการประชุมชี้แจงของผู้นำหมู่บ้านเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนและการบริหารจัดการกองทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. ทักษะคนที่มียอดกองทุนหมู่บ้านชาวบ้านอยากให้มีกองทุน 1 ล้านในหมู่บ้านเพราะว่าการมีกองทุนหมู่บ้านนั้นจะทำให้หมู่บ้านมีเงินทุนในการหมุนเวียนในการประกอบอาชีพและยังสามารถช่วยให้ชาวบ้านได้พัฒนาอาชีพเดิมและทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น

4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน กองทุนหมู่บ้านมะค่ามีวัตถุประสงค์ในการให้กู้เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เมื่อกองทุนมีการบริหารจัดการการเงิน กองทุนประสบผลสำเร็จ โดยทางกองทุนจะนำผลกำไรที่ได้จากดอกเบี้ยมาจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกกองทุน

5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน ชาวบ้านมะค่าส่วนมากให้ความสำคัญในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน โดยการรวมตัวกันจัดเวทีประชาคมในการเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อเข้ามาบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสามัคคีกัน และการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ นั้นมีผลทำให้เกิดความเข้มแข็งในกลุ่มและหมู่บ้าน

6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้านมะค่า ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีสมาชิกทั้งหมด 112 คน เป็นชาย 42 คน เป็นหญิง 70 คน มีสมาชิกได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมะค่าทั้งหมด 64 คน รวมเป็นจำนวนเงิน 1,380,000 บาท (ยอดที่ให้กู้เกินหนึ่งล้านบาทเนื่องจากทางกองทุนได้เอาดอกเบี้ยที่ได้ปล่อยกู้ด้วย) มีการชำระเงินคืนตามกำหนดที่เป็น รายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน รวมทั้งหมด 30 ราย รวมเป็นยอดเงินที่ชำระคืนทั้งหมด 465,863 บาท ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีเงินสะสมจากที่ได้รับจัดสรรจากดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝากสัจจะ เงินรับฝาก เงินค้ำหุ้น เงินสมทบจากกลุ่มสมาชิกและเงินอื่นรวมเป็นทั้งหมด 29,785 บาท และมีเงินเหลือจากการปล่อยกู้จำนวน 145,000 บาท

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

1. คณะกรรมการบริหารกองทุนปัจจุบันคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีจำนวน 13 คน ซึ่งทั้งหมดนี้ได้มาจากการคัดเลือกของประชาชนในหมู่บ้าน ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้โดยทางหมู่บ้านมะค่ามีการจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านส่งตัวแทนครอบครัวละ 1 คน เข้าร่วมเวทีประชาคม โดยจะต้องมีจำนวนชาวบ้านมาร่วม 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือน แล้วให้ชาวบ้านพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณสมบัติตามที่มีการกำหนดไว้เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านภายใต้ระบอบประชาธิปไตย หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนนั้น ให้มีการสมัครในที่ประชุม โดยให้สมัครเป็นทีม ทีมละ 15 คน หากมีมากกว่า 1 ทีม ต้องมีการ ลงคะแนนเสียงเพื่อหาทีมที่มีคะแนนมากที่สุดเป็นคณะกรรมการกองทุน โดยนายธานี เซบโพธิ์ ได้รับเลือกให้เป็นประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและได้ตั้งชื่อกลุ่มว่า “กองทุนยั่งยืน” ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 6 ต.บ้านโพธิ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30310 โทรศัพท์ 044-206125

2. ระเบียบการบริหารกองทุน ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อจัดตั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนขึ้นเพื่อให้เกิดความสะดวกในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก)

3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้มีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดใน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ โดยจะต้องทำงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม การรับสมัครสมาชิกนั้น สมาชิกจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ คือ เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมะค่าเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกองทุน มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน เป็นผู้ที่คณะกรรมการของกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก ต้องอดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ ต้องมีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 10 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุนจึงสามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรชุมชน

แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกแล้วสมาชิกจะต้องชำระเงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิกทั้งที่เป็นรายบุคคล กลุ่มและหรือองค์กรชุมชนเป็นรายละ 50 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระเมื่อได้รับการพิจารณาเข้าเป็นสมาชิก และจะต้องชำระภายใน 15 วัน นับจาก

วันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน เงินฝากสัจจะสมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากสัจจะทุกเดือนๆ ละเท่าๆ กัน ในวงเงินไม่ต่ำกว่า 30 และสูงสุดไม่เกิน 500 บาทต่อเดือน โดยจะต้องส่งก่อนวันที่ 10 ของเดือน และสามารถเพิ่มจำนวนเงินฝากสัจจะได้ปีละ 1 ครั้ง พร้อมกันนี้สมาชิกสามารถถอนและปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก ส่วนเงินฝากสมาชิกสามารถนำเงินมาฝากไว้กับกองทุนได้ในวงเงินสูงสุดไม่เกินรายละ 1,000 บาท โดยสามารถฝากได้ไม่จำกัดจำนวนในหนึ่งเดือน และจะถอนได้ไม่เกินหนึ่งครั้งต่อเดือน โดยจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ส่วนหุ้นๆหนึ่งมีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท สมาชิกแรกเข้าตาม จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 10 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 50 หุ้น โดยสามารถชำระค่าหุ้นและเพิ่มหุ้นได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีของกองทุน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 1 บาท ต่อเดือนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสัจจะ ร้อยละ 12 บาท ต่อปี ค่าปรับในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 2 บาทต่อเดือน การหมดสภาพหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านมะค่านันด้วยเหตุต่างๆ ดังต่อไปนี้ เมื่อตาย ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในโบสถ์กรเข้าเป็นสมาชิก นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

4. การตัดสินใจเงินกู้ เป็นการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้กับผู้กู้ คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก กรณีกองทุนหมู่บ้านมะค่านันในการพิจารณาเงินกู้ครั้งนี้ โดยสมาชิกสามารถขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังนี้ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน การอนุมัติเงินกู้ที่สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องเขียนโครงการเพื่อขอกู้เงินเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน วงเงินกู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติรายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีมีสมาชิกกู้เกินสองหมื่นบาทคณะกรรมการกองทุนจะเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาดแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินห้าหมื่นบาท

การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้คณะกรรมการกองทุนกำหนดไว้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกคือร้อยละ 1 ต่อเดือน ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียค่าปรับในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือน หรือจะต้องถูกตัดสิทธิจากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านภายในเวลาหนึ่งปี การกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้

คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา ปัจจุบันทางกองทุนได้อนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกที่ขอกู้จำนวน 64 ราย จากผู้ขอกู้ทั้งหมด 70 ราย เนื่องจากสมาชิกเหล่านั้นไม่มีบุคคลค้ำประกันให้ สมาชิกส่วนใหญ่พอใจกับยอดเงินที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่พอใจหาว่าคณะกรรมการมีความไม่ยุติธรรมโดยอนุมัติให้ ญาติ พี่ น้อง ของคณะกรรมการมากกว่าคนอื่น ๆ

5. มีการจัดสรรผลประโยชน์ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อถึงเวลาสิ้นปีทางกองทุนก็จะทำการปิดบัญชีแล้วนำกำไรที่ได้มาจัดสรรดังต่อไปนี้ เป็นเงินค่าประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละ 20 เป็นเงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละ 10 เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ในอัตราร้อยละ 3 เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุนในอัตราร้อยละ 10 เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้านในอัตราร้อยละ 5 เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุนในอัตราร้อยละ 10 เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในอัตราร้อยละ 10 เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านในอัตราร้อยละ 15 และอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 17

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านมะค่าส่วนใหญ่แล้วได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากการประชาสัมพันธ์ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน การประชุมชี้แจงของผู้นำหมู่บ้านและทางสื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้จัดเงินทุนสำหรับการกู้ยืมในการนำไปดำเนินการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้าน ส่วนสมาชิกผู้กู้ก็ได้มีการนำความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติตามในการดำเนินกิจการของผู้กู้ เช่น มีที่นาอยู่แปลงหนึ่งก็จะไม่ทำนาอย่างเดียวได้มีการเหลือที่ไว้สำหรับปลูกผักด้วยรวมทั้งการเลี้ยงในนาข้าว

3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง ชาวบ้านมะค่าส่วนใหญ่แล้วได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคเอกชน การประชุมชี้แจงของผู้นำหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเองโดยจะเห็นได้จากประหยัด การลดออม การใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น

4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเองคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพึ่งตนเองโดยได้จัดเงินทุนสำหรับการกู้ยืมในการนำไปดำเนินการระกอบอาชีพเพื่อการพึ่งตนเอง ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้มีการปฏิบัติตามเรื่องการพึ่งตนเองโดยจะเห็นได้จากการใช้ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี การปลูกผักสวนครัวแทนการซื้อ เป็นต้น

5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่แล้วจะได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจากการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และเรียนรู้เพิ่มเติมจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่มอาชีพด้วยกัน โดยผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่าก็จะถ่ายทอดให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม

6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้โดยได้จัดเงินทุนสำหรับการกู้ยืมในการนำไปบริหารกองทุนของกลุ่มอาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนสมาชิกกลุ่มอาชีพก็ได้มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้ หมายถึงถึงศักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุนหรือผู้ปองร้ายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจจะมามีมาในอนาคต

1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุนโดยรวม คณะกรรมการมีการชี้แนะเกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านให้กับชาวบ้านเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน เป็นเงินที่ทางรัฐบาลให้มาเป็นเงินทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืมเงินจำนวนนี้ทางรัฐบาลไม่เอาคืน โดยจะให้เป็นเงินกองทุนประจำหมู่บ้านเมื่อมีการบริหารจัดการการเงินกองทุนประสบผลสำเร็จแล้ว ทางกองทุนจะนำผลกำไรที่ได้จากดอกเบี้ยมาจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกกองทุน ดังนั้นเมื่อสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนแล้วก็ต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนของตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่ให้รัฐบาลจัดการ ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกองทุนทุกคนมีโอกาสที่จะกู้เงินจากกองทุนมาใช้ตามวัตถุประสงค์

2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้ดูแลแต่ละคน สมาชิกผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดที่จะกู้จากกองทุนหมู่บ้านนำไปการดำเนินการประกอบอาชีพมากกว่าที่จะไปกู้หนี้จากแหล่งเงินทุนนอกระบบที่มีดอกเบี้ยแพง ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

1. ศักยภาพเดิมของบริบทลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านมะค่าตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองนครราชสีมาระยะห่างจากตัวเมืองประมาณ 18 กิโลเมตร ทิศเหนือติดกับบ้านหนองบัว ทิศตะวันออกติดกับบ้านลองทองและบ้านบูรณพานิชย์ ทิศใต้ติดกับบ้านวังหิน ทิศตะวันตกติดกับบ้านมะค่าพัฒนา สภาพดินมีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินร่วนปนดินเหนียว เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านมะค่าเป็นป่าดงดิบที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก โดยมีแหล่งน้ำที่สำคัญเพื่อการเกษตร คือคลองชลประทานผ่านทางทิศใต้ของหมู่บ้านและมีลำบริบูรณ์ผ่านทางทิศใต้สุดของหมู่บ้าน แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค ได้แก่ สระมะค่า สระเพลง ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน มีบ่อน้ำตื้น 6 บ่อ บ่อน้ำบาดาล 2 บ่อ สระน้ำ 2 สระ ห้วย 1 แห่ง บึง 1 แห่ง การขยายตัวของชุมชนเดิมหมู่บ้านมะค่าเป็นหมู่บ้านใหญ่มีจำนวนครัวเรือน 327 ครัวเรือน ต่อมาได้มีการแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านมะค่ากับหมู่บ้านมะค่าพัฒนา

แต่ในปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 157 ครัวเรือนมีประชากรชาย 366 คน หญิง 404 คน รวมทั้งหมด 770 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นหลัก บ้านมะค่ามีไฟฟ้าเมื่อ พ.ศ. 2490 สิ่งอำนวยความสะดวกเข้ามาสร้างความสะดวกสบาย จากเดิมที่เคยหุงข้าวเตาถ่าน ก็เป็นการหุงข้าวโดยใช้ หม้อไฟฟ้า มีตู้เย็น พัดลม และเครื่องไฟฟ้าอื่นๆ อีกมากมาย ต่อมาในปี 2522 ได้รับงบประมาณในการทำถนนลาดยางขึ้น ทำให้มีเส้นทางสะดวกมากขึ้นการคมนาคมเข้าเมือง หรือหมู่บ้านใกล้เคียงก็ง่ายขึ้น ในปีนี้เอง ก็ได้รับงบประมาณการขุดลอกสระมะค่าจากกรมชลประทาน ทำให้ชาวบ้านได้มีน้ำเพียงพอตลอดปี ในปี 2537 ได้รับงบก่อสร้างให้สร้างระบบน้ำประปาขึ้นจากกรมอนามัย และการก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดให้บริการแก่ประชาชน เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2538

2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

2.1 ทุนด้านการเงินกองทุนหมู่บ้านมะค่ามีทั้งหมด 4 กองทุน ได้แก่ กองทุนเงิน 1 ล้าน มีเงินทุน 1,000,000 บาท กองทุนกลุ่มจักสานผักตบชวาและวัสดุธรรมชาติ มีเงินทุน 50,000 บาท กองทุนกลุ่มตีมีด มีเงินทุน 20,000 บาท และกองทุนกลุ่มดอกไม้จันทร์ มีเงินทุน 30,000 บาท

2.2 **ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ** หมู่บ้านมะค่ามีสภาพดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินร่วนปนดินเหนียว เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านมะค่าเป็นป่าดงดิบที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก แต่ในปัจจุบันได้มีการตัดไม้ถางป่าเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตรทำให้พื้นที่ป่าหมดไปเหลือเพียงพื้นที่โล่ง ที่นา เพื่อไว้เป็นที่ทำกิน คลองชลประทานและมีลำบริบูรณ์ก็ยังคงเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ในการเกษตรกรรม ส่วนน้ำที่ใช้อุปโภคและบริโภคเป็นน้ำประปาที่ได้มาจาก สระมะค่า สระเพลง การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ยังทำนาเป็นหลัก แต่ก็การทำอาชีพเสริมหลังจากเสร็จงาน เช่น การค้าขาย การจัดทำกลุ่มอาชีพต่างๆ

2.3 **ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี** บ้านมะค่ามีวัดอยู่ 1 แห่ง คือ วัดพนมวันท์ ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านห่างจากหมู่บ้านประมาณ 1 กิโลเมตร โดยวัดพนมวันท์เป็นแหล่งโบราณสถานอีกแห่งหนึ่งที่มีคนถิ่นแวงมาเยี่ยมชมเป็นประจำ ปัจจุบันมีพระจำวัดอยู่ 9 รูป ซึ่งมีชาวบ้านมะค่าและหมู่บ้านใกล้เคียงต่างมาทำบุญกันเป็นจำนวนมากตามประเพณีที่ชาวพุทธนับถือกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษอันได้แก่ การปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันทุกวันพระ ทำบุญใส่บาตรทุกวัน งานบุญต่างๆ เหมือนกับประเพณีชาวพุทธที่เรียกงานบุญ 12 เดือน และเกี่ยวกับงานประเพณีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ และมีความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ เป็นต้น

2.4 **ทุนทางปัญญา** เมื่อก่อนบ้านมะค่ามีโรงเรียนแต่ปัจจุบันได้แยกหมู่บ้านออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือบ้านมะค่ากับบ้านมะค่าพัฒนา โดยโรงเรียนจะอยู่ในเขตของหมู่บ้านมะค่าพัฒนา ระดับการศึกษาส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านจะจบการศึกษาภาคบังคับ ส่วนรุ่นลูกรุ่นหลานก็จะได้เรียนในระดับมัธยมศึกษา หรือสูงกว่าโดยมีการไปเรียนในเมืองหรือในจังหวัดอื่นๆ ด้านภูมิปัญญาชาวบ้านมี การตีมีด การจักสานผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา การขยายพันธุ์พืชและการเกษตรผสมผสาน การนวดแผนโบราณ

3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้กู้อของชาวบ้านมะค่า

3.1 **การเกษตร** บ้านมะค่ามีพื้นที่ในการทำเกษตร 960 ไร่ เป็นที่นา 743 ไร่ เป็นที่สวน 217 ไร่ การทำนาส่วนใหญ่จะทำนาหวานมากกว่าทำนาดำ มีการเลี้ยงวัว หมู เป็ด ไก่

3.2 **ค้าขาย** ในหมู่บ้านมะค่ามีร้านค้าอยู่ 7 ร้านใหญ่ๆ นอกนั้นเป็นร้านเล็กๆ เช่น ร้านขายอาหารตามสั่ง ขานลูกชิ้นทอด ขายกับข้าว ขายของหวาน เป็นต้น

3.3 **การบริการ** ในหมู่บ้านบ้านมะค่ามีร้านเสริมสวย 2 ร้าน ร้านถ่ายเอกสาร 1 ร้าน ร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้าง 1 ร้าน และร้านรับซื้อของเก่า 1 ร้าน

4.4.2 วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน หมู่บ้านมะค่ามีการจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านส่งตัวแทนครอบครัวละ 1 คน เข้าร่วมเวทีประชาคม โดยจะต้องมีจำนวนชาวบ้านมาร่วม 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือน แล้วให้ชาวบ้านพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณสมบัติตามที่มีการกำหนดไว้ เพื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ในปัจจุบันหมู่บ้านมะค่ามีกองทุนทั้งหมด 4 กองทุน คือ กองทุนเงินล้าน กองทุนกลุ่มตีมืด กองทุนกลุ่มจักสานผักตบชวา กองทุนกลุ่มทำดอกไม้จันทน์

2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้านบ้านมะค่ามีกองทุนอยู่แล้ว 3 กองทุน และมีกองทุนเพิ่มขึ้นมาใหม่อีก 1 กองทุน คือกองทุน 1 ล้าน ปัจจุบันหมู่บ้านมะค่ามีกองทุนทั้งหมด 4 กองทุน ปัจจุบันบ้านมะค่ามี จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน 1,100,000 บาท

3. มีกลุ่มองค์กรต่างๆในหมู่บ้านบ้านมะค่ามีกลุ่มองค์กร 4 กลุ่ม คือ กลุ่มตีมืด กลุ่มจักสานผักตบชวา กลุ่มทำดอกไม้จันทน์

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้านมะค่าก็มีผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุนเหมือนกันแต่มีจำนวนน้อย

2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้านมะค่ามีจำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเพราะว่าตนเองได้เขียนจำนวนเงินขอไป แล้วทางคณะกรรมการได้อนุมัติเงินน้อยกว่าที่ตนขอผู้ทำให้เกิดความไม่พอใจหาว่าคณะกรรมการไม่ยุติธรรม

3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนในหมู่บ้านมะค่าไม่มีจำนวนผู้กู้ที่แล้วไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนเพราะว่าทางกองทุนได้มีการให้กู้เป็นรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน และรายปีแต่ผ่านๆมายังไม่สมาชิกรายใดที่ไม่ยอมส่งเงินคืนเลย

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของเรียนรู้

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชนหมู่บ้านมะค่าได้มีองค์กรผู้ประกอบการเดียวกันก็คือกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำทั้งในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนองค์กรผู้ประกอบการอาชีพเสริมกันได้แก่ กลุ่มตีมืด กลุ่มจักสานผักตบชวา กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ โดยมีการเชื่อมโยงกับหมู่บ้านใกล้เคียงได้แก่ หมู่บ้านมะค่าพัฒนา บ้านลองตอง บ้านหนองบัว

2. มีองค์กรแห่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตโดยบ้านมะค่ามีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตได้แก่ พัฒนาชุมชน เกษตรสหกรณ์ ชลประทาน ธกส. เป็นต้น

3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชนหมู่บ้านมะค่ามีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ มีคบ้านโพธิ์ ได้มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลที่เชื่อมโยงกับตำบลและจังหวัดอื่นๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

1. ความสามัคคี สมาชิกในหมู่บ้านมะค่ามีความสามัคคีกันมากจะเห็นได้ว่าชาวบ้านมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดงานประจำปีที่วัดพนมวันท์ และงานทำบุญในวันต่างๆตามประเพณีทางศาสนา การเข้าร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

2. ความซื่อสัตย์ ชาวบ้านในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์ร้อยละ 66 จะเห็นได้จากการที่กู้ยืมเงินกองทุนแล้วมีการชำระคืนตามกำหนดเวลา ชาวบ้านสามารถหยิบยืมเงินกันได้โดยไม่มีการทำสัญญาถ้าจำนวนเงินที่ยืมไม่สูงเกินไป การเกิดคดีลักขโมยและของหายของคนในหมู่บ้านก็มีน้อย

3. การยกย่องคนทำความดี ชาวบ้านในหมู่บ้านยกย่องคนทำความดีกันมากสังเกตจากเมื่อสมาชิกในหมู่บ้านคนไหนทำความดีชาวบ้านจะพูดถึงตลอด เช่น การเลี้ยงดูอุปการะพ่อแม่ การช่วยเหลือเพื่อนบ้าน คนนั้นดีทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้าน และคอยช่วยเหลือสังคมตลอด ก็จะมีการพูดถึงและเป็นที่ชื่นชมของคนในหมู่บ้าน

4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในหมู่บ้านมะค่ามีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากโดยสังเกตได้เมื่อสมาชิกคนใดมีงานบุญหรืองานประเพณีต่างๆ การรวมกลุ่มเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกัน เช่นกลุ่มชาวนาและเกษตรกรมีการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรคข้าวตามความรู้ของแต่ละคน เมื่อมีการรวมกลุ่มเช่นนี้ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับสมาชิกทำให้ผลผลิตดีขึ้น มีอำนาจในการต่อรองและกำหนดราคา เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มชาวบ้านมะค่ามีโอกาสหาความรู้เพิ่มตลอด โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆเช่น การเข้าร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จากหน่วยงานของรัฐนำมาเสนอแนะให้ การอ่านหนังสือพิมพ์ การดูโทรทัศน์ เป็นต้น

6. การมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้สมาชิกในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพทำให้มีความสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีจำนวนครอบครัวที่มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้มีจำนวนเท่าเดิมเพียงแต่มีรายรับที่เพิ่มขึ้น จากการที่สมาชิกมีภูมิปัญญาเพียงพอสามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย คือ ด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และยารักษาโรค และด้านจิตใจ คือ สามารถจับจ่ายใช้สอยซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น รถ โทรศัพท์ เคลื่อนที่ได้เพิ่มขึ้น

7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นในหมู่บ้านมีความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกันเหมือนเดิมกับในช่วงปีที่ผ่านมา แม้ว่าบางครอบครัวจะมีสมาชิกไปทำงานต่างถิ่นแต่ก็ยังคงติดต่อกับครอบครัวอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งส่งผลมาสู่ชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

8. การรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร สมาชิกในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มตีมีด กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มทำดอกไม้จันทน์

9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ในหมู่บ้านจะมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา ประเด็นการประชุมสมาชิกของชุมชนจากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เนื่องจากการประชุมสมาชิกอย่างเป็นทางการ จะจัดขึ้นปีละประมาณ 3-4 ครั้งเท่านั้น แต่ถ้าเป็นการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ เช่นการประชุมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มอยู่เป็นประจำ

10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ในการช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้สมาชิกในชุมชนมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันบ้าง เป็นการปันน้ำใจให้กันและไม่ได้ช่วยเหลือตลอดเวลา ถึงแม้หน่วยงานราชการจะให้ความช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้แต่ก็ยังไม่ทั่วถึงดังนั้นควรมีหน่วยงานราชการที่เป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามาช่วยเหลือเพิ่มเติมน่าจะช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น และเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน

11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม ในหมู่บ้านมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม จากประเด็นเรื่องผู้นำในชุมชนมีคุณธรรมและยุติธรรมนั้น จากการเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีคุณธรรมและมีความยุติธรรม จากแนวความคิดของสมาชิกนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเมื่อสมาชิกมีความเชื่อถือและเกิดศรัทธาในตัวผู้นำ สมาชิกส่วนใหญ่จะเชื่อฟังปฏิบัติตามและเสียสละเพื่อส่วนรวม จะสามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้มากขึ้นอย่างแน่นอน

12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิกในหมู่บ้านสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน จากประเด็นนี้สมาชิกในชุมชนมีความเห็นว่าชุมชนมีการร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิก คูได้จากกรณีที่สมาชิกร่วมแรงร่วมใจกันก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านโดยมาทำเวทีประชาคมเป็นจำนวน 139 ครอบครัว จากทั้งหมด 157 ครอบครัว ทั้งหมด เนื่องจากสมาชิกมีความคิดที่ว่ากองทุนหมู่บ้านจะเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านและจะช่วยแก้ปัญหาในด้านต่างๆ

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชน หมู่บ้านมะค่ามีกองทุนต่างๆให้สมาชิกกู้ยืมนำไปทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน เมื่อชาวบ้านมีทุนในการดำเนินการประกอบอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มการตีมีด กลุ่มจักสานผักตบชวา กลุ่มทำดอกไม้จันทร์ ผลจากการจัดตั้งกลุ่มทำให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคีกันขึ้นทั้งภายในกลุ่มและหมู่บ้าน การที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดงานประจำปีที่วัดพนมวันท์ งานทำบุญในวันต่างๆตามประเพณีทางศาสนา การเข้าร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้น ก็แสดงให้เห็นได้ว่าชาวบ้านมีความสามัคคีและเข้มแข็งกันมาก ส่วนที่มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม ชาวบ้านให้ความสำคัญมาก ถ้าเห็นว่าผู้นำชุมชนมีคุณธรรมและมีความยุติธรรม ชาวบ้านจะมีความเชื่อถือและเกิดศรัทธาในตัวผู้นำ เชื่อฟังปฏิบัติตามและเสียสละเพื่อส่วนรวม ถ้ามีผู้นำที่ดีก็สามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้มากขึ้นอย่างแน่นอน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาสาระของบทนี้เป็นการ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะของการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านบ้านมะค่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด บ้านมะค่ามีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน กองทุนหมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนประสบผลสำเร็จ ทางกองทุนนำผลกำไรที่ได้จากดอกเบี้ยมาจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกกองทุน มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง มีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง เศรษฐกิจของหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน ประชาชนในหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2 ได้ทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย

1.3 เพื่อให้กระบวนการทำวิจัยเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.4 ได้ทราบข้อมูลและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนะของประชาชน

2. วิธีการประเมินโครงการ

2.1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านมะค่าโดยเฉพาะ นโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์

2.2 ศึกษาบริบทชุมชนกระบวนการดำเนินงานสภาพปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้านมะค่าซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติงาน

2.3 ใช้ชีพีโมเดล (CIIP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

2.4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

2.5 เมื่อได้ข้อมูลมาจากหมู่บ้าน เอกสารของราชการ และข้อมูลเอกสารอื่นๆแล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นการประเมินกองทุนหมู่บ้านมะค่าผู้วิจัยจะยึดเอาหลักการ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวความคิดตัวแปรๆ ใน CIIP Model เป็นหลัก

3. ผลการประเมินโครงการ

3.1 ผลการประเมินบริบทชุมชนทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม

บ้านมะค่าเดิมชื่อว่า บ้านมาค่า เมื่อปี พ.ศ.2463 ได้เปลี่ยนบ้านมะค่า ในปี 2490 มีไฟฟ้าใช้ ปี 2522 มีถนนลาดยาง ปี2538 มีน้ำประปาใช้ อาชีพหลักทำนา รองลงมารับจ้างและรับราชการ บ้านมะค่าตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองนครราชสีมา ระยะห่างจากตัวเมืองประมาณ 18 กม. ลักษณะบ้านเรือนเป็นบ้านปูนชั้นเดียว มีครัวเรือน 157 ครอบครัวยุคใหม่ มีประชากร 770 คน ชาย 366 คน หญิง 404 คน ลักษณะดินในหมู่บ้านเป็นดินร่วนปนทรายและดินร่วนปนดินเหนียว มีคลองชลประทานและมีลำบึงรูปธรรมอยู่ทางทิศใต้สุดของหมู่บ้าน เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญ การเกษตร ส่วนแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคมีแหล่งน้ำสำคัญในการทำประปาหมู่บ้าน คือ สระมะค่า และสระเพลง บ้านมะค่ามีไฟฟ้า มีประปาใช้ครบทุกครัวเรือน มีหอกระจายข่าว 1 แห่ง โทรศัพท์สาธารณะ 2 ตู้ ใช้ภาษาโคราชในการสื่อสาร โรงเรียนไม่มีต้องไปเรียนที่หมู่บ้านมะค่าพัฒนา สุขภาพอนามัยเมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยก็ไปรักษาที่สถานีนามัยและโรงพยาบาล ประเพณีและวัฒนธรรมนับถือศาสนาประเพณีชาวพุทธ มีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆเช่น กลุ่มจักสาน ผักตบชวาและวัชกรรม กลุ่มคีมีด กลุ่มดอกไม้จันทร์ ด้านความเข้มแข็งของชุมชนมีความสามัคคี ซื่อสัตย์ รักใคร่ปรองดองกัน รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

3.2 ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมะค่าโดยภาพรวม (ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-กันยายนพ.ศ.2545) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการประเมินโครงการปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ได้มีการจัดเวทีชาวบ้าน โดยให้ชาวบ้านส่งตัวแทนครอบครัวละ 1 คน เข้าร่วมเวทีประชาคม โดยจะต้องมีจำนวนชาวบ้านมาร่วม 3 ใน 4 ของครัวเรือน เพื่อทำการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คน ได้ตั้งชื่อกลุ่มว่า “กองทุนยั่งยืน” ปัจจุบันมีคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 13 คน บ้านมะค่าได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จวันที่ 3 กรกฎาคม 2544 และได้รับโอนเงินในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544 โดยโอนเข้าบัญชีกองทุนเงินล้านเลขที่ 06-4310-20-189235-7 การสมัครขอกู้ต้องยื่นต่อคณะกรรมการ แล้วพิจารณาตามความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ในการขอกู้ว่าสมควรอนุมัติหรือไม่ มีการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน เงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝากตั้งจะ เงินรับฝาก เงินค้ำหุ้น เงินสมทบให้กับสมาชิกเมื่อครบปี

ผลการประเมินโครงการกระบวนการของหน่วยระบบ คณะกรรมการกองทุนมีการจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียน การจัดทำบัญชีเกี่ยวกับเงินค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝากสัจจะ เงินรับฝาก เงินค้ำหุ้น เงินที่ให้กู้ เงินที่ผู้กู้ชำระคืน ดอกเบี้ย รายรับ รายจ่าย งบดุล ฯลฯ การสมัครสมาชิกต้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการกองทุน ผู้ที่จะสมัครต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ การโอนเงินให้ผู้กู้โอนผ่านธนาคารออมสิน การรับชำระหนี้ก็ต้องผ่านธนาคารออมสิน การตรวจสอบการใช้เงินกองทุนต้องจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายคิดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ มีการจัดผลประโยชน์ของกองทุนหมู่บ้านตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ

ผลการประเมินโครงผลผลิตของหน่วยระบบ กองทุนสมาชิกทั้งหมด 112 คน เป็นชาย 42 คน เป็นหญิง 70 คนมีสมาชิกที่ได้กู้เงินทั้งหมด 64 คน ยอดเงินที่กู้จำนวนเงิน 1,380,000 บาท จำนวนผู้ชำระเงินคืนตามกำหนดทั้งหมด 30 ราย เป็นจำนวนเงินทั้งหมด 465,863 บาท มีการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ร้อยละ 80 สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจกรรมทำมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง มีการรวมตัวกันจัดเวทีประชาคมในการเลือกคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนทำให้ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสามัคคีกัน มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆขึ้นทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นหมู่คณะและในหมู่บ้าน

3.3 ผลการประเมินโดยภาพรวมของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินโดยภาพรวมของบริบทผู้กู้แต่ละรายแสดงให้เห็นความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ คือ ความรู้ส่วนใหญ่ของชาวบ้านมะค่าจบการศึกษาภาคบังคับ ทรัพย์สินส่วนใหญ่ที่มีอยู่ถือว่าอยู่ในขั้นปานกลางพอมีอยู่กิน มีบ้านเป็นของตนเองมีที่ทำมาหากินเป็นของตนเอง ด้านหนี้สินส่วนมากจะเป็นหนี้ ธกส. รองลงมาเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน อาชีพหลักของชาวบ้านคือการทำนา รองลงมาเป็นการค้าขาย และกลุ่มอาชีพต่างๆ เงินที่สมาชิกกู้ไปส่วนใหญ่จะนำไปทำนา และค้าขาย รายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้านอยู่ระหว่าง 3,000-4,000 บาทต่อเดือน

ผลการสรุปการดำเนินงานในการทำกิจกรรมของผู้กู้แต่ละรายในระดับกลุ่มอาชีพซึ่งผู้วิจัยพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมะค่าได้รับอนุมัติเงินให้สมาชิกกู้รวมเป็นจำนวนเงินทั้งหมด 1,380,000 บาท กลุ่มอาชีพได้กู้เงินเฉลี่ยรายละ 20,000 บาท สมาชิกส่วนมากได้นำเงินที่กู้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์แต่อย่างไรก็ตามมียังสมาชิกบางส่วนได้นำเงินที่กู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ส่วนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ ก็ได้ไปกู้เงินจากญาติ พี่ น้อง ธนาคาร ธกส. หรือแหล่งเงินอื่นๆ สถานที่ในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นของตนเอง วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบจะอยู่ภายในหมู่บ้านและบางส่วนก็ได้มาจากแหล่งอื่นๆ

ผลการประเมินตัวชี้วัดกระบวนการของผู้กู้แต่ละรายกองทุนหมู่บ้านมะค่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่แล้วสมาชิกผู้กู้แต่ละรายมีเทคนิคในการดำเนินธุรกิจตามที่ตนเองตามที่ได้รับ การสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เรียนรู้เพิ่มเติมจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม จากหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้อง การหาตลาดที่คืนนั้นก็ได้มีการติดต่อกับหน่วยงานทาง ราชการ องค์กรเอกชน บริษัทห้างร้านต่างๆ เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักของประชาชน ทั่วไป

ผลการประเมินตัวชี้วัดผลผลิตของผู้กู้แต่ละรายกองทุนหมู่บ้านมะค่า

ผลโดยตรงพบว่าจำนวนสมาชิก ที่ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมะค่าทั้งหมด 64 คน ซึ่งเป็น ยอดเงินจำนวนเงิน 1,380,000 บาท รายได้ของครอบครัว เมื่อสมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน แล้วนำเงินไปประกอบอาชีพ แล้วมีผลกำไรทำให้มีรายได้มาช่วยเหลือครอบครัวทำให้ครอบครัวมี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลกระทบโดยตรงพบว่าอาชีพเดิม (หลักและรอง) ทำให้สมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน มีเงินทุนหมุนเวียนในการขยายกิจการที่ตนเอง ได้ทำอยู่เดิมและผู้ที่จะดำเนินการประกอบอาชีพใหม่ เมื่อมีเงินมาประกอบอาชีพทำให้สมาชิกในครอบครัวมีงานทำมีรายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายได้

ผลกระทบทางอ้อมพบว่าเมื่อสมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนนำเงินไปประกอบอาชีพทำให้ตัว เองและสมาชิกในครอบครัวมีงานทำ มีรายได้ ก็ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ทำให้ สมาชิกในครอบครัวความรักใคร่ปรองดองกันดี เมื่อสมาชิกที่ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านแล้วนำเงิน ไปประกอบอาชีพแล้วมีผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจก็ทำให้มีความสามารถในการใช้หนี้ของครอบ ครัวได้

ตารางที่ 5.1 สถานะการเงินของกองทุนหมู่บ้านมะค่าในช่วงเวลาต่างๆ

เดือน / พ.ศ.	ผู้กู้เงิน	จำนวน	ผู้ชำระคืน	เงินต้น	ดอกเบี้ย	รวมเงินคืน
พฤศจิกายน 2544	37 ราย	945,000	-	-	-	-
ธันวาคม 2544	-	-	6	23,236	3,652	26,888
มกราคม 2545	3 ราย	35,000	13	33,337	4,000	37,337
กุมภาพันธ์ 2545	3 ราย	30,000	15	38,337	4,263	42,601
มีนาคม 2545	6 ราย	95,000	19	74,587	8,287	82,874
เมษายน 2545	3 ราย	50,000	15	38,338	3,500	41,838
พฤษภาคม 2545	1 ราย	20,000	15	40,004	3,463	43,467
มิถุนายน 2545	8 ราย	145,000	30	156,255	15,632	171,887
กรกฎาคม 2545	3 ราย	60,000	19	55,004	4,567	435,863
สิงหาคม 2545	-	-	19	46,672	3,896	49,568
กันยายน 2545	-	-	-	-	-	-
ตุลาคม 2545	-	-	-	-	-	-

แหล่งที่มา: รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่า (พฤศจิกายน 2544 - สิงหาคม 2545)

ตารางที่ 5.2 การกู้ยืมและการชำระคืนเงินของหมู่บ้านมะค่า

กลุ่มอาชีพ	เพศชาย	เพศหญิง	จำนวนที่กู้ยืม	จำนวนที่ชำระคืน	ระยะงวดที่ชำระคืน
ตัดเย็บเสื้อผ้า	-	5	5 ราย	1ราย	ปีละ 12 ครั้ง 15 ราย
ตีมีด	4	3	7 ราย	3ราย	ปีละ 6 ครั้ง 2 ราย
เลี้ยงสัตว์	1	8	9 ราย	6ราย	ปีละ 4 ครั้ง 8 ราย
ค้าขาย	3	13	16 ราย	11ราย	ปีละ 3 ครั้ง 2 ราย
ทำนา	8	11	19 ราย	10ราย	ปีละ 2 ครั้ง 17 ราย
อื่นๆ	2	6	8 ราย	5ราย	ปีละ 1 ครั้ง 20 ราย
รวม	18	46	64 ราย	36ราย	64 ราย

แหล่งที่มา: รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมะค่า (พฤศจิกายน 2544 - สิงหาคม 2545)

โดยภาพรวมการชำระเงินคืนขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ผู้กู้นำไปดำเนินกิจกรรมในการประกอบอาชีพนั้นๆ ส่วนด้านบทบาทของเพศส่วนใหญ่เพศหญิงจะมีบทบาทในการกู้เงินมากกว่าเพศชาย เนื่องจากกิจกรรมในการประกอบอาชีพเหมาะสำหรับเพศหญิง

อภิปรายผลการประเมินโครงการ

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านมะค่า

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 การเกิดกองทุนกองทุนหมู่บ้านมะค่าเกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนในหมู่บ้าน โดยการจัดเวทีประชาคมชาวบ้านเพื่อจัดตั้งกองทุนและได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จวันที่ 3 กรกฎาคม 2544 และได้รับโอนเงินในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อจัดตั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คณะกรรมการกองทุนมีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด มีการทำงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีคณะกรรมการกองทุนทำหน้าที่บริหารงานกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองชาวบ้านมะค่าส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองจากการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคเอกชน การประชุมชี้แจงของผู้นำหมู่บ้าน และให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกันทำให้มีการพึ่งพาตนเองได้ แต่ก็ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกและภาครัฐอยู่

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มตีมีด กลุ่มจักสานผักตบชวา กลุ่มทำดอกไม้จันทร์

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมะค่าส่วนใหญ่มีความร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ ได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านบวก

1. การมีความพร้อมเกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้าน เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการจัดตั้งกองทุนได้
2. การมีระเบียบต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ
3. การประชาสัมพันธ์ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนรับทราบเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน
4. คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ ที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆ
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
6. การที่บัณฑิตกองทุนช่วยในการประชาสัมพันธ์และการจัดเวทีประชาคมต่างๆ

7. การใช้เงินของผู้ติดตามวัตถุประสงค์ที่ยื่นขอ
8. การดำเนินงานที่มีระบบ และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินกู้อื่น ๆ

2.2 ปัจจัยด้านลบ

1. ชาวบ้านบางส่วน ไม่ค่อยให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน
2. ชาวบ้านบางส่วน ไม่เชื่อมั่นในการบริหารงานกองทุน
3. ชาวบ้านบางส่วน ไม่สามารถรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน ได้
4. สมาชิกบางส่วนในหมู่บ้าน ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเข้าการทำเวทีประชาคม
5. คนในหมู่บ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้แหล่งเงินกู้อื่น ๆ ที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง

3. การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่บ้านมะค่า ได้พบว่าเกิดการสร้างเครือข่ายของชุมชนผ่านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบัณฑิตกองทุนเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ช่วยเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน แต่ยังไม่สามารถสร้างเครือข่ายของสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันได้

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

หมู่บ้านมะค่ามีกองทุนต่างๆ ให้สมาชิกกู้ยืมนำไปทำกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ การสร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตรบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน เมื่อชาวบ้านมีทุนในการดำเนินการประกอบการอาชีพ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มการต้มมัด กลุ่มจักสานผักตบชวา กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ ผลจากการจัดตั้งกลุ่มทำให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคีกันขึ้นทั้งภายในกลุ่มและหมู่บ้าน การที่ชาวบ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ งานทำบุญในวันต่างๆ ตามประเพณีทางศาสนา การเข้าร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้น ก็แสดงให้เห็นได้ว่าชาวบ้านมีความสามัคคีและเข้มแข็งกันมาก ส่วนที่มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม ชาวบ้านให้ความสำคัญมาก ถ้าเห็นว่าผู้นำชุมชนมีคุณธรรมและมีความยุติธรรม ชาวบ้านจะมีความเชื่อถือและเกิดศรัทธาในตัวผู้นำ เชื่อฟังปฏิบัติตามและเสียสละเพื่อส่วนรวม ถ้ามีผู้นำที่ดีก็สามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้มากขึ้นอย่างแน่นอน

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมูลค่าหมู่ที่ 6 ที่ผ่านมา สมาชิกที่กู้เงินกองทุนบางกลุ่มได้นำเงินไปใช้ในการดำเนินการ สามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้ สามารถนำเงินกู้ไปชำระหนี้จากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ ได้ และช่วยเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพของผู้กู้

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านบางส่วนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน

6. ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อกองทุนหมู่บ้านมูลค่า หมู่ 6

ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การที่มีกองทุนหมู่บ้านนั้นจะส่งผลดีให้กับคนในหมู่บ้านเป็นเรื่องที่น่าสนับสนุน แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นสาเหตุที่ชาวบ้านกลุ่มนี้ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ก็เพราะว่าส่วนหนึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกู้ยืมเงินกองทุนและไม่อยากเป็นหนี้

ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านนั้นเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ดี ช่วยแก้ไขปัญหาค่าความยากจนของประชาชน ช่วยให้ประชาชนมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความคิดเห็นว่างกองทุนหมู่บ้านนั้นช่วยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ชาวบ้านมีการเรียนรู้วิธีการทางธุรกิจ เรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วย

ในด้านบวกชาวบ้านมีความคิดเห็นว่าการมีกองทุนทำให้เกิดผลดีต่อประชาชนเนื่องจากประชาชนสามารถกู้เงินไปหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายหรือกู้ยืมเพื่อเป็นทุนการศึกษาของบุตร บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยสามารถเลือกระยะเวลาชำระเงินคืนเป็นรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี

ในด้านลบชาวบ้านคิดว่าการมีกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนจนนั้นยังไม่แน่ใจ เพราะว่ามันจริง ๆ มักไม่มีสิทธิกู้ เนื่องจากไม่มีบุคคลค้ำประกันให้เพราะกลัวว่าคนจนจะไม่สามารถส่งชำระคืนได้ ทั้งๆที่วัตถุประสงค์ของรัฐบาลให้เงินมาช่วยเหลือชาวบ้าน ก็แสดงว่าชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านมีสิทธิที่จะได้กู้เงิน ทำให้มีสมาชิกบางส่วนเข้าใจว่าคณะกรรมการมีความไม่ยุติธรรม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 การบริหารจัดการกองทุน

1. การเขียนโครงการที่ไม่ถูกต้องและชัดเจน ควรเขียนโครงการขอเงินอย่างไรจึงจะผ่านการพิจารณาของกรรมการกองทุน ถ้าคณะกรรมการแนะนำบทวิธีเขียนก็อาจเป็นการชี้แนะและหาทางช่วยเหลือให้ก็ได้ อาจถูกกล่าวหาว่าไม่เป็นธรรม ดังนั้นคณะกรรมการควรจัดทำตัวอย่างการเขียนคำขอไว้ให้สมาชิกศึกษาก่อนการเขียนโครงการจริง

2. ความรู้สึกในทางลบต่อกรรมการบางส่วนชาวบ้านยังรู้สึกว่าคณะกรรมการจะมีส่วนได้เสียในเงินกองทุน เนื่องจากชาวบ้านไม่ทราบว่ากรรมการกองทุนไม่มีโอกาสได้จับเงินเลย หรือทราบแต่ไม่เชื่อจะทำอย่างไร ดังนั้นควรให้สมาชิกคัดเลือกบุคคลที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ มาเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน

3. หาตัวคนทำงานได้ยาก หากคนเสียสละที่จะเข้ามาดำเนินการในฐานะกรรมการกองทุนได้ยาก ยิ่งขั้นตอนการได้มาซึ่งกรรมการยังต้องอาศัยวิธีการขอร้อง อ้อนวอน ผลักดันให้มาร่วมประชุม ดังนั้นควรมีกระตุ้นให้คณะกรรมการอยากทำงานเพื่อกองทุน ด้วยการกำหนดผลตอบแทนที่แน่นอนให้คณะกรรมการที่ทำงาน

4. ขาดการประชาสัมพันธ์จากรัฐบาล การประชาสัมพันธ์จากรัฐบาลกลางพอทราบแต่ความเข้าใจโดยละเอียดยังมีไม่พอ การเตรียมประชาชน ทั้งหน่วยราชการ และประชาชนชุมชนไม่มีขั้นตอนการเตรียมการที่ชัดเจน เพราะดูเหมือนเร่งรีบอยากได้เงิน ดังนั้น ทางรัฐบาลควรขยายระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ เนื้อหาให้การประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอและชัดเจน

5. ความไม่แน่ใจในเงินกองทุน ชาวบ้านยังคิดว่าการกู้ยืมในระบบอื่น หรือกองทุนอื่นสะดวกกว่า ดังนั้นควรมีการชี้แจงให้ชาวบ้านทราบถึงอัตราดอกเบี้ยของกองทุนที่ต่ำกว่าแหล่งเงินกู้อื่น ๆ

6. ชาวบ้านขาดความสนใจกระบวนการทำประชาพิจารณ์ ชาวบ้านไม่ค่อยสนใจในระเบียบมากนัก เพราะมุ่งที่จะแสวงหาวิธีการกู้เงินมากกว่า ดังนั้นควรมีทำความเข้าใจโดยให้คณะกรรมการในแต่ละชุมชน ควรชี้แจงทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่การเป็นสมาชิกของกองทุนให้สมาชิกในแต่ละชุมชนทราบ

7. ความลังเลใจในผลตอบแทนจากกองทุน การปันผลจากเงินกองทุน 1 ล้านบาท การปันผลของกองทุนอื่น ๆ มีความแตกต่างกันจะตัดสินใจอย่างไร ดังนั้นควรมีทำความเข้าใจ โ

ให้คณะกรรมการในแต่ละชุมชน ควรชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปันผลต่าง ๆ ของกองทุน ให้สมาชิกในแต่ละชุมชนทราบอย่างชัดเจน

8. สมาชิกที่ต้องการกู้เงินกองทุนที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถหาผู้ค้ำประกันได้ เนื่องจากผู้ค้ำประกันไม่มั่นใจในความสามารถการชำระคืนเงินกู้แก่กองทุน แนวทางในการแก้ปัญหา คือ ควรมีการทำประชาพิจารณ์เพื่อร่างกฎระเบียบของกองทุนใหม่ ที่เอื้อต่อสมาชิกที่มีฐานะยากจน

7.2 การนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. แนวทางในการดำเนินกิจการ สมาชิกขาดความรู้และแนวทางในการดำเนินกิจการที่จะทำให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่า

2. ความช่วยเหลือจากภาครัฐ สมาชิกต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐ เข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการประกอบกิจการ

3. ผู้กู้ขาดโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนจะอาศัยความรู้ในการประกอบกิจการแบบเดิม ยังขาดโอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติมที่สามารถนำมาปรับใช้กับกิจการของตนเอง

4. การขาดตลาด สมาชิกจะไม่มีหลักการในการหาตลาดที่แน่นอน ทำให้ยังถูกเอาเปรียบในการจำหน่ายผลผลิตอยู่

7.3 สำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

1. ในการวิจัยควรมีการศึกษาเพื่อหาทางออกที่จะทำอย่างไรให้คณะกรรมการกองทุนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่คณะกรรมการไม่ได้รับผลตอบแทนในการทำงาน

2. ในการวิจัยควรมีการศึกษาเพื่อหาทางออกที่จะทำอย่างไร จึงจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้กู้เงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการขอกู้

3. ในการวิจัยควรมีการศึกษาเพื่อติดตามประเมินผลในระยะยาวต่อไป โดยให้ชาวบ้านเป็นผู้ติดตามผลหรือเจ้าหน้าที่ของทางรัฐบาล

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.
- “เงินไม่สำคัญเท่ากับทุนทางสังคม”. ประชาชาติธุรกิจ . 17 –19 มิถุนายน 2545 , หน้า 2.
- “ผลการปฏิบัติการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” . มติชนรายวัน . 26 กุมภาพันธ์ 2545 , หน้า 2.
- นงลักษณ์ เดชะพิงษ์ . “จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” . วารสารการศึกษา นอกโรงเรียน .12 (กันยายน2544), 32-33.
- บัณฑิตกองทุนตำบลบ้านโพธิ์ “รายงานสรุปโครงการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในการ บริหารกองทุนหมู่บ้าน ”. (17 มกราคม 2545) (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- บัณฑิตกองทุนตำบลบ้านโพธิ์ “รายงานสรุปโครงการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในการ บริหารกองทุนหมู่บ้าน ”. (30 มีนาคม 2545) (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2544. คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร. 1-12 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. นครราชสีมา :งานผลิตเอกสารกลาง ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ขงยุทธ์ เชิดพุดซา “ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุนเงินล้าน”. (2545:25) (เอกสารไม่ตี พิมพ์)
- สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษา และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย 2545 . ชุมวิชาการวิจัยชุมชน . นนทบุรี ; เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักต์ จำกัด.

ต่อ

สมพันธ์ เตชะอธิก. “การบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพ”. มติชนรายวัน. (15 มกราคม 2545). หน้า 6.

ศัลยา ประชาชาติ. “กองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจโตขึ้น 0.8%”. มติชนสุดสัปดาห์. (24-30 มิ.ย.2545) , หน้า 16 .